

75

76*

אתגר

בתוכן: יציבות - מ. ע. אליף / במכלאות הקודש - זאב חנוך / לילה בלי יריות" לס. זהר - יונתן
 רטוש / על חינוך נוצרי - ד"ר א. י. בראוור; תשובה - מ. חצור / השבח לאלוהים - איתן נותב / ארץ
 חדשה - עמוס סינו / אהבה מתוך קצבה - י. גמשי / החינוך, המדינה, הציונות - י. אש / עברים ממוצא
 לא יהודי - צ. הור / פומון - נמרוד / הצד שכנגד...

ברורי דברים.

מאי 1950

ה

ברורי דברים

לגלויות ושנים וחצי השבטים שממזרח לירדן, — אך בשאר השטחים? או אולי יש לנו זכות תרבותית על השטחים הללו?

ונקודה שניה. מה יעלה בדעתו הקורא התמים, כשעה שאתם באים ואומרים כי הערבים תושבי מדינת-ישראל הנם ג' עברים, ואם גם עברים בלחן, אם באים ואומרים: תושבי מדינת-ישראל ראל עברים הנם, אם הם אותו חלק מהיהדות העולמית אשר חי בארץ זו וחי אותה בכל לבו, שפתו עברית, והלך מחשבתו הוא עברי-לאומי, מוטב. אבל כשהמערכת עונה בתשובה לשאלה, כי דוברי-העברית שמדינת-ישראל הריהם חלק מכלל האומה העברית, הרי שנקודה זו דורשת בירור; הנקודה הגיעה לסתירה. הנה בנקודה עקרונית כל כך, וחשובה לאנשי "אלף".

השורות שנכתבו למעלה לא נכתבו להקניט, להיפך, הן באו לתקן. להעיר ה רות אשר היו חיבות לבוא.

כותב השורות הללו איננו מתנגדם. להיפך, הוא גותן את לבו וידו לדעיונותיכם, ובתוך הנרע בארץ ודאי יש עוד שדעתם כדעתו, והם דר רשים משנה-הסברה, כמוני, והסברות יש לתת, יש לברר וללבן את הדברים.

בברכת עידוד
אמנון גבר, תיא

המדור הזה העיר הדים נרחבים בצבור הקוראים של "אלף". רבים המכתבים שנתקבלו למדור זה. רק קצתם נדפסים כאן. אין המקום מספיק להדפיס את כולם ולהשיב על כולם. מהגם שהתשובה על "השגות של ידיד" (ר' למט) היא בחוקת מאמר שלם, ובכללה ימצאו גם אחרים משאר בעלי-המכתבים תשובות על שאלותיהם. כך, על כל פנים, אנו מקווים.

מעריכים אנו מאד את ההודמנות שניתנת לנו, בדרך תשובה למכתבי השגות או התרסות, להב-היר ולנסח את גישתנו לבעיות-יסוד ולבעיות משנה. לברר דברים, וסבורים אנו שימצאו בכך חפץ גם אותם מקוראינו המושכים כפעם-בפעם בכתיבהם, ושואלים בתום-לב: "מה סוף-סוף, רוצים האנשים האלה?"

בגוף העתון ימצא הקורא את מכתבו של ד"ר א. י. בראוור למערכת "אלף". בעקבות המאמר "דברים פשוטים על חינוך נוצרי" שנחפרס בגליונו האחרון, תשובה מובאת בצד המכתב.

אגב, חובה עלינו לחזור ולהודיע, כי נכונים אנו להדפיס במדור זה מכתבים בראשי-חיבות או בשם בדי, אבל לדיעת המערכת יש לצרף, כפי המקובל, את שם הכותב ואת כתבתו המלאה.

השגות של ידיד

איננה ברורה. רוצים אתם בארץ הפרת, אולם בזכות מה? בתשובה לשאלה אחת עונה המערכת כי שמות נקודות בארץ-הפרת אינם אומרים לנו כלום בגלל חינוך; מסכים אני בנקודה זו. אולם רבותי, באיזו זכות יש לכם האפשרות לטעון על ארץ-הפרת? איזו שיכות יש לנו העברים לארץ הפרת? האם בגלל שכתוב בתנ"ך כי ד' נתן לנו את הארץ מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר סרט? האם ישבו יהודים מעולם בארץ-הפרת, פרט

בגליון "במת-אלף" מחדש אוקטובר 49, נכתבו בסכומו של מאמר המערכת, "למלחמת אור-חיים" דברים כאלה לערך. כדי שנוכל להיות גואלי ארץ הפרת ומשחרריה, עלינו לפרק קודם כל את הדפוסים הזרים של ערכי-הרוח המגמדים אותנו ומסלפים את דמותנו; המסקנה מתבקשת מאליה: ליצור לנו ערכי-רוח חדשים. יתר על כן, בגליון "אלף" לחג-האביב נכתבו במאמר המערכת, "ראשית אחרת", דברים המדגישים את קודמיהם. "יש לבנות את הדברים מסודם, אח-רת. בחומר אחר. ברוח אחרת... ואת התרבות ואת הספרות". דברים כאלה, הנכתבים במאמר מערכת של עתון, מחייבים את העתון. החומר הנתון בעתון חייב להיות חומר אשר עוצב ברוח אחרת. נכתב ברוח אחרת, ובחומר אחר. ויסודו עברי טהור. ללא כל דפוסים זרים, המגמדים את הלך-רוחנו ומסלפים את דמותנו.

אולם כשמדפדים בדפי "אלף" מגלים דברים אחרים לגמרי. החומר הספרותי של "אלף" איננו עברי מקורי כפי שהיה צריך להיות. הוא כבול בדפוסים זרים. אין בו משום המקוריות העברית העתיקה ולא החדשה. פרי-עטם של הסופרים נמצא בתבנית פרי-עט זר. ספורים בסגנונים הנדפסים ב"אלף" רגילים להקרא פרי-עט של "התרבות המתקדמת". ואין בהם מן העברי.

התביעה היא ברורה: יעוצב חומר ספרותי עברי-מקורי, אשר דפוסו מתאימים לרוח עבר החדשה, ויסודותיו נשענים על עבר העתיקה.

הספור "הסלנג" איננו ספור עברי. זר הוא. הספור העברי דפוסו הוא סגנון התנ"ך. חזרו אפוא אל התנ"ך ושאונו ממנו את הרוח העברית המקורית. או אולי יש בכוח אנשי "אלף" ליצור יצירה עברית-מקורית-חדשה אקטואלית, בשענת על ההווה, יצירה שמקורה בחיים בארץ-העברים? ... אמנם דרושה לנו התחלה מאלף. אולם עם זאת יש לנו היסטוריה ארוכה ומכובדת. היתה לנו מדינת עבר העתיקה. עבר החדשה היא המשך, ובבואנו ליצור דברי-מה חדש עלינו ללמד תמיד מהעבר על שגיאותיו ומעלותיו. קימת לנו ספרות עברית עתיקה ומפוארת כתנ"ך. היא עברית, ונוצרה בארץ-העברים בתקופתה של "עבר העתיקה". והיא הספור על עבר העתיקה ועל אנשיה ואנשי-הרוח שלה. המה הנביאים. ואם גם ברצוננו לברוח לגמרי ולשכוח את הגלות לכל סעי-פיה, אסור לנו לשכוח כי הגלות היא תקופת-הביניים בין "עבר העתיקה" ל"עבר החדשה". ואין לזלזל בעבר זה. אם גם כאוב הוא ומצער מאד, יש הפשטה ואי-בהירות, דוקה בנקודות עקרוניות לאנשי "אלף". הנקודה "ארץ הפרת", למשל,

תשובה

הי — בעיקר, ובמקרים, קודם-כל ובראש-זראשונה — היסטוריה של פורה; הפורה היהודית יש ותהיה לה אחיזה חזקה, מעט או הרבה, ב"ארץ הקודש" שלה, והסניף אשר לה בארץ-ישראל יש ויקנה לו במסגרת רתה מעמד של חשיבות, ואף מעמד של בכורה. מקצת בחינות — ויש אשר לא תהיה לה בארץ-קדשה אחיזה כלשהי. לא האחיזה הזאת קובעת את גורלה של היהדות. לא היא חותכת לה חיים. לא על סניף זה או אחר מסניפיה עומדת הפורה היהודית, ולא עמו היא נופלת.

ההיסטוריה "שלנו" — לאמור: ההיסטוריה העברית — אין היא, אפוא, המשך של "תקופת הביניים" של הווית הפורה היהודית, גם אין "עבר החדשה" כתם המשך של "עבר העתיקה". כאמור, רואים אנו את האומה העברית אומה חדשה בתכלית, שהתהוותה צמודה אל תחייתה של התרבות העברית הקל-סית. תופעה מקבילה לכך אפשר לראות, למשל, בתקופת ה"רנסאנס" באירופה. תקופה זו של המשכה ובריאת-ערכים, של סתירה נמרצה ובנין נאדר — היא בה משום התחלת חדשה-בתכלית בהיסטוריה האירופית, אלא שעם זאת הריהי גם תקופת תחייתה ו"גילויה" של התרבות הקלאסית, תרבות העולם היר-ונו-הירומי.

תחיה, אמנון, לא המשך.

יש להקפיד במונחים ובהגדרות. בהירות במונחים היא תנאי לבהירות במחשבה. מחשבה ברורה תנאי היא למסקנות נכונות, תנאי למעשה הנכון.

הגדרת האומה

(א) אותה מידה של אי-בהירות במושגים, במונחים, בהגדרות ניכרת בדברייך גם שעה שאתה בא לתמוה על גישתנו אל דוברי-העברית שבמדינת-ישראל. "תו" שבי מדינת-ישראל הם עברים" לא דוקה באשר הם אותו חלק מהיהדות העולמית אשר חי בארץ הזו". כלל תושביה של מדינת-ישראל הם כיום האומה העברית אף אם יש בהם יסודות שמאיה טעם שהוא עדיין (המשך בע' 14)

נגש תחילה אל הנקודות העקרוניות ושאתה מעורר.

(א) בשום אופן אין אנו מוכנים לראות במה-שקראים "גלות", בלשון המונחים היהודית, מין "תקופת ביניים", בין "עבר העתיקה" ו"עבר החדשה", כפי שאתה מנסח זאת. כל הגורס כן, סימן שעודו כפות לשגרת התפיסה ההיסטורית של הציונות, וההגיון מחייב שיהיה עתיד לראות את "עבר החדשה" כמשך לא של "עבר העתיקה" בלבד אלא גם של אותה "תקופת ביניים" משונה.

ההיסטוריה של ההווה הלאומית העברית, של עבר, וזה עם ארץ-העברים, אם יש בה חללים, או "תקופות ביניים", הרי אלה החללים ותקופות הביניים שבהיס-טוריה של ארץ-העברים. אפשר לאמר כי מבחינת ה-הייה הלאומית העברית כל התקופה שמאז ההתפשטות הפרסית, או ההלנאית, במאות האחרונות לפנה"ס, ועד ראשית התהוותה של האומה העברית בימינו — היא בגדר חלל ריק, או — אם אתה רוצה — "תקופת ביניים" מעגלי ההיסטוריה היהודית אינם חופפים את אלה של ארץ-העברים, ואין הם זהים עם ההיסטוריה של טריטוריה כלשהי, משום שהיהדות איננה זהה עם מסגרת של ערכים, מסרות ואמונות, ראשית ההיסטוריה הממשית שלה, כחטיבה חברתית-רוחנית, היא בב-בל ובמצרים, בקרב אנשים עקורים, או צאצאי עקורים, מיהודה וישראל. הפרקים העיקריים של ההיס-טוריה היהודית, הם פרקים שנכתבו במרוצת דורות הרבה בבבל, במצרים, בפרס, בחזיהאי האיברי, בצר-פת ואשכנז, ליטה ופולין, רוסיה ואמריקה. אם יש בה תקופות שאפשר אולי לכנותן "תקופות ביניים", הרי דומה שאלו הן דוקה אותן תקופות שבהן זכו או"ת מן היהודים היושבים ב"מרכז הרוחני" של היהדות, ב"ארץ הקודש" שלה, למידה של אוטונומיה עדתית, או רבנות מדינית.

ההיסטוריה של מה-שקוראים "גלות", אין היא אפוא חלק מן ההיסטוריה העברית, אפילו לא בחוקת "תקופת ביניים". ואילו ההיסטוריה היהודית הרי

יציבות

שברוך מתנים. היא תתן לליגה נשק. כל-אימת שתתן, כל-כמה שתתן. היא תתן. או לא תתן. נשק לישראל (ומי זה אמר שלא תתן ? חכו, חכו, ילדיש...) היא תקבע את יחסי הכוחות המזוינים בארץ-הפרת ומסביבה. היא תהיה המזעזעת, והיא תהיה המייצבת. עכשו יש להשיב את השלום על כנו במזרה. את השלום הצודק. השלום הבריטי.

מדיניות החוץ הישראלית איננה מתנהלת על יד בטלנים קצרי ראות ומוגיל-לב, כפי שעמלים לשכנענו הדמגוגים המושבעים. עוסקים בה אנשים המתמצאים בהויות העולם, אנשים בעלי נסיון בפעולה מדינית, ביחסים מדיניים. עוד מן המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית. גם הם אולי אינם שמחים במעמד-הדברים הקיים. גם הם מתכזרים לטובה. שורת ההגיון נותנת מקום להנחה האופטימית, שמדיניותם לגבי המלכה הירדנית ההאשמית חותרת, בסופו של דבר, לנתק את זו מעל הליגה הערבית ולהביאה למצב של תלות בישראל, כאחת. מטעמים דומים לאלה, סוף סוף, הטיפה מפ"ם ל"מדינה ערבית עצמאית ודמוקרטית" בחבלי שכס וחברון. אפשר לאמר, בעצם, שמשרד החוץ הוא תופס-מורבה יותר ממפ"ם. ואם כונתה של מפ"ם לטובה היתה, כונתו של משרד-החוץ לא כל שכן.

כן, בעקבות הכרה ב"סטטוס קוו" אפשר לצפות לשלום עם עבדאללה. ובעקבות השלום אפשר לצפות לתיקונים טריטוריאליים קטנים ול"הסכמה לבכית" עם עבדאללה. ובעקבות זו אפשר לקוות לחידוש המסחר בין שתי המדינות. להטבת מאזן-התשלומים הישראלי. להפגת-מה במרירות טעונת-הנפץ שבמחנות הפליטים. לגישור תכניות פיתוח והשקאה. התלויות במידה זו או אחרת ברצונו הטוב של המושל ההאשמי. לחידוש הלימודים על הר-הצופים... ואפשר להלכה לקוות אפילו שבסביבו השני ישמור עבדאללה, או יורשו על גייטרליות, אם לא ייעשה בן-בריתו מאש. מה"יש, סוף-סוף גם בתקופת הצלבנים היו נסיכויות מוסלמיות חוברות יחד עם הצלבנים נגד נסיכויות מוסלמיות אחרות.

כל אלה שיקולים של ממש. שיקולים הגיוניים. אין לבטלם במ- שיכת-כתף סתם. צריך רק לזכור באיזו מסגרת הם נתונים. הם נתונים במסגרת של "יציבות". יציבות בריטית. במסגרת השלום הבריטי.

ו"יציבות" בריטית איננה עולה בקנה אחד עם האינטרס המדיני האמתי של ישראל, עם האינטרסים הממשיים של ארץ-הפרת. מנוגדת היא לאלה. מעיקרה.

במסגרת השלום הבריטי שמור לנו מעמד של וסאליים, בדומה למעמדם של אתנארכים וטטרארכים במסגרת השלום הרומאי, בדומה למעמדם של עבדאללה בן חוסיין עצמו.

במסגרת זו אולי יוכל עבדאללה לפרוש שלטונו על דמשק, ול- הרחיב עליה את תוקף החוזה הצבאי אשר לו עם אדוניו — אולם לא יוכל, גם אם ירצה, לשבות ממלחמה נגד ישראל, כאשר תתן לונדון את האות. כשם שלא יוכל לעשות זאת, — גם אם רצה בכך — בימי מאי 1948.

במסגרת השלום הבריטי, בצל כדונים בריטים, אפשר היה להקים מפעלי התישבות וחינוך. במסגרתו יותן אולי לבצע מפעלי השקאה ופיתוח. נגדו, ועל אנו, קמה מדינת-ישראל, ועצמאות של ממש, ומדיניות עצמאית, וחופש הכרעה בעניני שלום ומלחמה — אלה ייתכנו רק על אף השלום הבריטי, למרות השלום הבריטי. בניגוד לשלום הבריטי, בניגוד ל"יציבות".

אלה ייתכנו רק בניגוד לכוחות הערבאות, העומדים על ה"יציבות" הבריטית באף הפרת, שעליהם עומדת ה"יציבות" הבריטית. בשיתוף עם כל אותם הגורמים — בארץ הפרת ומחוצה לה — שהיציבות הבריטית הזאת נוגדת את טובתם ושאפותיהם.

בשיתוף עם הלבנון הנוצרי, בעל-בריתו הטבעי. עם הכוחות הצנטריפוגליים שבסוריה: בבשן ובצפון המדינה. עם הצבורים הנרמ-סים בעראק. עם היסודות הפטריטיים הכנים במצרים. עם גורמים בינלאומיים העונים את השררה הבריטית בארץ הפרת.

רק בהכחן שלום עברי בארץ הפרת יהיה שלום למדינת ישראל. ורק כנגד השלום הבריטי יכון השלום העברי.

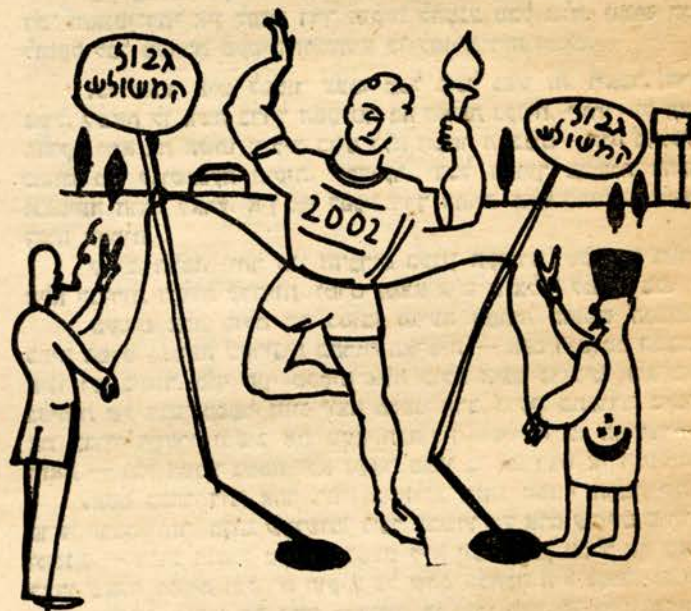
מ. ע. אר-ף

צבא-ההגנה-לישראל צועד. בירושלים. בתל-אביב מפגין חיל האויר. בחיפה מרעמים תותחי הצי. והעם מכרכרים ומרקדים. שמחים וטובי לב. הגה-עצמאות הוא. בכל מקום ברחבי המדינה הרחבה. ולמחרת יש שוב שמחה בירושלים. הפעם בירושלים שבתוך החומות. בירושלים וברבת-עמון. שמחה עממית אולי פחות; העם אשר שם אולי כבר אינו יודע שמחה מהי. אבל יש מי ששמח שם. בכל זאת. חבל חברון וחבל שכס מסופחים רשמית אל מלכות עבדאללה בן חוסיין. המלך הנערץ והאדיר.

בעסק גדול וברעש גדול טחנו טחנות ההיסטוריה של הארץ הזאת. בשנתיים ימים נטחנו גורלות של עמים ומדינות, ערים וכפרים. של רבבות אדם. ובני-אדם נטחנו ודמם קלח והלך. במהירות רבה טחנו טחנות הארץ הזאת, ובמבוכה רבה. באין תכלית ברורה. וגם טחנותיה של בריטניה לא בטלו. והן טחנו לאט. הן טחנו וכשוך המהומה והנה אנחנו עומדים הרחק מן המקום בו היינו רוצים לעמוד. בו היינו צריכים לעמוד. אבל הבריטים — הם עומדים במקום שהיו מעונינים לעמוד. כמעט בעצם המקום בו עמדו קודם.

אנגליה מכירה בספוח. אנגליה מכירה בישראל דה-יורה. אנגליה מניחה פתח ל"תיקונים טריטוריאליים". יש תקוה למיקוח. מעבר בש"ך ג'ראח כנגד מעבר לבית-לחם. אולי מעבר בלטרון כנגד שני כפרים והצי בדרום. בתוכם הפעיל, האוהד, הנאמן של הבריטים.

מיניסטר-המדינה הבריטי מקוה ששתי המדינות האחיות, שהן יסודות של יציבות במזרח התיכון, תמצאנה את הדרך לשיתוף-פעולה מדיני בכל עניני המזרח התיכון. צירצ"ל הזקן מקוה שתימצא דרך להפגיש את שני האישים הדגולים אשר בראש המדינות השתים — עבדאללה וויצמן, שהם, אגב, ידידיה המובתקים והותיקים של בריטניה. והמיניסטר-המדינה אומר שזממשה תימית-דעים בענין זה עם מנהיגה הנכבד של האופוזיציה.

מרוץ העצמאות

עכשו יש להחיש, כמובן, את חתימת חוזה השלום בין ישראל לעבדאללה. בואת ידלק האור הירוק. בואת יותן האות לשאר מדינות הליגה הערבית. משרד החוץ הישראלי ממלמל אמנם כי אין הספוח מחייב את ישראל, אבל בצורה רשמית פחות מוסבר כי הספוח צפוי היה מראש והוא טבעי, כי הוא מחויב המציאות ומחויב הגיון העוב-דות, וכי הוא מביא יציבות. יציבות. ואם אין הספוח "מחייב", טיוטת חוזה השלום מחייבת. וחתימה על שלום תחייב גם תחייב.

בקאהיר צועקים: אנגליה החליטה לשבור את הליגה. אבל זה מוגזם כמובן. למה לשבור, סוף סוף? בלונדון אין אוהבים כלים שבר-רים. שם אוהבים כלים תלויים. עכשו יוכח רק עד כמה הכלי תלוי בלונדון. עד כמה הכל תלוי בלונדון. היא נותנת את האור האדום. היא נותנת את האור הירוק. ממנה לליגה העצומות ועו. ממנה לליגה

במבולאות הקודש

כלשהי בחלכות דין ומשפט בני תרבות, ואלה מטילים עליו שפעת זהגים ארכאיים של יבום וחליצה ודומיהם.

קבורה

נפש כי תאסף אל עמיה ואמרו בני הבית לקבור מתם מלפניהם — שוב אין דרך לפניהם אלא לפנות אל החברה הקדישה. לאחר דין דברים, ומשא ומתן ארוך ומיגע, סחיטה, פשיטת עור ומציצת דמו של האבל שמתו מוטל לפניו, באים סוף סוף כלי הקודש „לטהר“ את המת ולקברו.

ידיים נוקשות ומגושמות מטפלות בגסות בגופת המת, ושעה ארוכה ארוכה נמשכת „הטהרה“ בבנין היעוד לכך בחצר בית העולם. קהל המלוים קצרה רוחו מצפות, והם מתפורים מעט מעט, לבסוף נשארים האבלים בליות קומץ ידיים לחוות בקבורה ולהאזין לסלסור לים הצורמניים של הטקס.

„אם שכולה“ כותבת ב„דבר“ מ-28.3.50: „בזמן קבורת בני היו כמה דברים שפגעו בי מאוד: בזמן שאנשי החברא קדישא טפלו בטהרה, הגיעו מחדר הטהרה הדי שיחות חולין שפגעו. האנשים שצרכו את הקבורה לא הופיעו בצורה חיצונית ההולמת את הרגע. בזמן עצם הקבורה היה צורך להרים את המת מתוך הקבר, לאחר שנוכחו לדעת שהוא איננו ארוך די צרכו; הקריאות „הביאו לבנים“ וכדומה ופגועו געו, ולבסוף התפילות בעברית-אשכנזית. צעירה שגדלה בארץ ונוכחה בפעם הראשונה בלוייה, אמרה: לא הבינתי מלה.“

אסור שלויה תתקיים בצורה כה ברברית ותעורר רגשי זועה נוסף על הכאב והסבל הרב של המלוים, ולא יתכן שהדבר יוסיף להיות מנופול של חברה קדישא.

יש להעניק את רשות הקבורה לחברה שתעשה את הדבר בצורה הולמת בכל המובנים, ובאופן חרבותי. עד כאן דבריה של האם השכולה ב„דבר“.

אין מפלט

אין מפלט ואין מנוס מכל אלה. גם הציבור החפשי, גם הבלתי-דתי והאנטי-דתי אין לפניו דרך חוקית להמנע מכל אלה. ואנוס הוא להזקק לכל מערכת טקסים זו שהיא לו למורת רוח ושאת.

וכי יאמר איש לפטור עצמו מכל גועל נפש זה, ויאמר, דרך משל, לשאת לו אשה בדרך הפשוטה בה האשה נקנית, יוותר על הצד החוקי, ישא את אשתו ויוליד בנים ללא הכשר הרבנים — הנה בהזקקו משום מה לגושפנקה חוקית, בעיקר בכל הכרוך בהשגת דרכון ובנסיעה חוצה לארץ, אין אף לפניו דרך אחרת, אלא להזקק לפרוצ' דורה הדתית.

קשים הרבה יותר פני הדברים בענין הקבורה, שכן אין בארץ אלא קבורות דתיות עדתיות, וטרם נמצא איש שיצליח למרוד במ. טקסים אלה כולם הם כמובן פגיעה חמורה בחופש המצפון, כפית הפרט ופגיעה עקרונית בחרות האישית — אפס רישומם הממשי אינו רב ביותר. סוף סוף טקסים אלה כולם אינם כרוכים אלא באי נעימות של רגעי מספר, הווג יוצא מלפני הרב, רוקק, מתמודד, מיטיב את בגדיו ושערו ומפיג את טעם הבחילה שעוררה בו הפרוצדורה הזאת — וכל הענין נשכח ולא נשאר ממנו כי אם רגש אי הנעימות, אפס מנהג דתי אחר רווח בקהלנו, מנהג אכזרי הרבה יותר, פראי הרבה יותר, מנהג שרישומו ניכר בבשרו של אדם עד יום מותו; ומענין — מנהג הנפוץ בקהלנו כמעט ללא יוצאים מן הכלל אף שאין בצדו שאלה חוקית ובקורת חוקית כל שהן. הכוונה היא כמובן לאותו מנהג קדמוני, מנהגו של אדם בראשית בן יערי העדי, או שוכן המח' לות — המנהג של קיצוץ אבר הזכרות שבא לנו מורשה מן היהדות.

המירה

אותו מנהג, הנקרא בפי היהודים מילה, או ברית מילה, או בקיצור „ברית“, או „בריס“, על דרך הבטוי האשכנזי אשר דבק ברבים ובהם אף ביהודים הספרדים — מהו?

הממונה על הקיצוץ, המכונה מוהל, תופס באברו של הרך הילוד, מותח את קרום העור העוטר את העטרה עד אל מעבר לאבר, חותך אותו בחלף השוחטים, ומפשיל לצדדים את כדל הערלה. — פעולה הנקראת „פריעה“.

עיי פעולת המילה נשארת צלקת על קרום האבר במקום הח' תוך סביב, והעטרה נשארת חשופה עד סוף ימיו של הנימול.

שלטון כלי הקודש

אחת האכזבות המרות ביותר אשר נגרמה לרבים רבים עם הקמת מדינת ישראל היתה בלי ספק אי הפרדת הדת מן המדינה. ארצות התרבות בעולם כולו ידעו לבצע הפרדה זו משכבר, ואף עמים תרברי תיים פחות, כתורכים, ידעו ללכת בעקבותם.

רק אנג, או, ביתר דיוק, קברניטינו המתמירים להיות בני תרבות, אנשי ציביליזציה מודרנית וחפשית, טרם השכילו להנהיג בארצנו אורח חיים אזרחי חילוני הורישו לנו את כירשת השלטון הבריטי, את משטר העדות על כל כעורו — וכמעט אין פוצה פה.

קומץ כוהני דת וכלי קודש שפרנסתם על כך, השתלטו שלטון אין מצרים על תחומים נרחבים של חיינו הכלכליים, החברתיים והאישיים, והם כופים את רצונם ואת ארחם הנחשל, השמרני והמפגר, אורח הגיטאות של ימי הבינים — על אומה חפשית ברובה המכריע ואף על צבור גדול בלתי-דתי ואנטי-דתי במפורש ובמוצהר — וכמעט אין מוחה, אף בבית הנבחרים לא נמצא אמיץ לב אשר יהין להתריע על השעוררה.

מאכרות

והדברים ידועים גם נדושים: אומה שלמה חייבת להמוק בצנע משום שאותה כנופיה מטילה איסור על כל אותם סוגים של בשר עממי זול המקובל על ההמונים הרחבים בכל העולם הגאוגר.

קיימות אפשרויות — כותב ר' ב. הארץ" מ-27.3.50 — להביא מארצות הברית בשר במחירים זולים, דבר שהיה בו כדי להקל במידה ניכרת את מצב התזונה בארץ. כלום אי אפשר לעיין בהצעות מכירה אלו רק משום שהחזית הדתית השיגה את הויתור על יבוא בשר לא-כשר? רבבות הבורחים שהצביעו בעד מפלגת השלטון לא עשו זאת כדי שזו תמנע מהם אכילת בשר מטעמים דתיים.

השליח הישראלי שהשיג את תפוחי האדמה הזולים באמריקה, הציע לרכוש בזיל הזול אף בשר, ממש בחצי חנם לפי ערך המחירים השוררים בארץ. גם הצעה זו נדחתה מאותם טעמים דתיים.

ממון קורח וימי עבודה לרבבות מתבזזים על אפית מצות „הכשר“ של כל המאכלות לקראת חג הפסח. נזק עצום נגרם לכלכלה הלאומית, ומסי תעופות מועלים לעדת כלי הקודש שאכפו שלטונם על העם.

נישואים

זוג כי יאמר לבוא בברית הנישואים — אין לפניו דרך כי אם לפנות אל אותן לשכות צוחנות של ועד הקהילה, או משרד הרבנות, להתיצב לפני איזה יהודי עבדקן מזהם (כל הסבור כי אין תארים אלה אלא השמצה או גבול פה מתוך שנאה אנטישמית כביכול-יטרח וילך לאותן לשכות, יתבונן באותם יהודים, ישאף את אויר הפרוודוזים — ויוכח) — אותו יהודי מטקס עליהם איזה טקס תפל וסר טעם, ומשפיע עליהם עתרת מלמולים משובשים ורסוקים; זקנות בלות מתמוגגות סביב, חובקות ונושקות זו לזו וגועות זו אל זו בהנאה גלמית: „מאול-טוב! מאול-טוב! מאול-טוב!“ לבד מזאת עליו להיות קרבן לכל מיני סחיטות, ופשיטת עור, הכל לפי מידת עשירותו, או מידת היראותו עשיר, ולבסוף עוד עליו לחלק על ימין ועל שמאל בקשישים ו„נדובעס“ לכל מיני שמישים ומלחכי פנכה.

טבילה

אך לכל אלה עוד תנאי מוקדם אחד: אותו רב יהודי יסרב לערוך את הטקס עד אם הציגה לפניו הכלה תעודה מן „המקה הכשרה“ המעידה כי טבלה שם, להטהר ערב כלולותיה... אפס — הנערות העלובות, הסולדות מפני גזרה מתועבת זו ובחולות באותם מים טמאים שבבית המרחץ הנאלח — מצאו להן מפלט להחליץ מאותו שאט נפש: שוקלות הן כסף שוחד על כפה של הבלנית הכבודה, חו ברוב חסדה מעניקה להן תעודת כשרות וטוהר...

גיטום

זיווג כי לא יעלה ויאמר אדם לתת ספר כריתות דאשתו — שוב ילך בעל כרחו אל אותן לשכות ושוב יהי קרבן לסחיטות, פשיטת עור וטקסים מטופשים של יצורים עוטי שחור מזהם. גדלי זקן ופרועי פאה, ובכל עניני האישות — מזונות ירושות וכדומה — יהי נתון לשפוטם של דינים בוערים וחשוכים, החסרים צל צילה של ידעיה

המילה בארצנו

מנהג עכום זה, אשר בא לנו במורשה ישרה מן היהדות, שורר אצלנו בכיפה. ופרט לחוגים משכילים המשחררים מדעות קדומות, אין איש מעז למרוד בו. אף בלתי הדתיים למיניהם בועטים רק בטקס הדתי ומלים את בניהם באמצעות רופאים מנתחים, אך שלא לערוך את כריתת האבר עצמה — דבר זה אף אינו עולה בדעתם.

כדי להצדיק דרכם זו מגמגמים הם בחצי פה כי המילה — ניתוח הגייני הוא, החשוב לכריאתו של הגבר, וכראיה מביאים הם את העובדה כי יש אף כמה וכמה נוצרים העושים את המילה. ברי כי שוכן המערות או אדם היער הקדמון — קלושים מאוד היו מושגיו בהגינה. ואת כריתת האבר ביצע מטעמים אחרים לגמרי — כנזכר לעיל.

כן יש להניח כי הרופאים ואנשי המדע בני שויץ, צרפת, ארצות השפלה, בני סקנדינביה, העמים הסלויים, הגרמניים והאנגלו סקסים — יש להניח כי כל אלה אינם נופלים במידת בקיאותם בהגיינה מן הילידים האוסטרלים, מתושבי צפון גויניאה החדשה, דרום פטגוניה, מן הפלחים המצריים, העיראקים והחורנים, ואפילו מן הרבנים היהודים...

אילו היתה חשיבות הגיינית לניתוח המילה, ודאי היו מתריעים על כך פסטר, ליסטר, קוך ויתר אבות ההגינה המודרנית — היו מצוים על בצועו לכל עמי התרבות, כעל הרכבת האכזריות דרך משל, ולא היו משאירים אותו נחלה לכמה „משוגעים“ מביניהם. אמנם יש והמילה היא הכרח מטעמים מדיציניים, אך הרי לא יעלה בדעת איש לעקור את שקדיו של הילוד רק משום שיש אשר תפשה בהם דלקת, ואם נמצאו כמה פכחים אמריקאיים אשר אמרו להרחיק את התוספתן ממעיו של הילוד — הנה עד מהרה נטשו הבלות זו, לכל היותר אולי אין המילה מוזיקה ברוב המקרים.

הנימוק האמיתי

לא טעמים הגייניים הם אפוא הממריצים את הציבור החפשי והבלתי דתי שלנו להחזיק במנהג הקיצוץ. הסיבה היא כנראה — הפחד. פחד לסטות מן העדר, הפחד שמא יהיו בניהם שונים מכלל העדר, פן יהיו נרדפים בידי קהל הקוצצים.

פחד זה עז כנראה כדי כך, שאותו קהל חפשי ובלתי דתי הוא הוא מראשי המקנאים למנהג הקיצוץ, ומוכן לדרוץ באף ובחימה את המורדים בו.

פחד זה מפני הסטיה מן העדר הוא המונע כנראה בעד הא מהות הרחמניות מלומר: הרף! ומהתנגד נמרצות לכריתת האבר של בניהן.

המילה והולדת

סורו נא אל מחלקת היולדות בבית החולים וראיתם את המחזה הנשנה וחוזר יום ביומו: יולדת נרגשת ומעוצבנת, חומה עולה הרופאים והאחיות מטפלים בה ופוקחים עליה עין, התרגשותה גברה והולכת עם התקרב מועד המילה ולאחר שמישיבים את הרך המנותח מן העקדה — פורצת היא בבכי מר חשאי, אשר מתאמצת היא להעלימו מעין רואים, שהרי בושה וכלימה היא לרחם על פרי בטנה שהנה זה הוכנס בביתו של אאע"ה...

המילה והאב

האב — עוד רעה מנת חלקו מזו של האם, חייב הוא להיות עד ראייה לכל אותו מחזה מפואר ואף לקחת בו חלק פעיל. עטור טלית מוביל הוא את קרבנו ומוסרו לידי השושבינים, ה„קוטרצה“ והסנדק, המגיש את העולל הרך לידי השוחט המזהל. וזה, עוטה גלימה שחורה ועטוף טלית, מגלגל למרום עיניו, ממלמל אלו ברכות כמצוות אנשים מלומדה, מושך באבר הפעוט, מניף את חלף השוחטים — וחותר! קילוח דם פורץ מן הגוף הזעיר, והרך נותן קול צוחה מרה, עד כי תמה אתה מנין לו לזערור כמותו אותו כוח לצוה ככה. איזה שאר בשר נכבד מתכבד במציצת הדם, זכר לשתית דם הקרבן, וקהל עשרות הקרואים סובא את דם העינב ועונה בצהלת פראים: „לחאיים! לחאיים! לחאיים! מאול-טוב! מאול-טוב! מאול טובו“ עד מהרה מטיפים טפות יין על שפתי הרך, להקהות את חושיו, ומסלקים אותו לתוך היונקים, לטפל באברו הכרות, והאב העלוב חומק לו בחשאי לנחם את רעיתו האבלה ומתיפחת, ולא יעלה כלל בדעתו של אותו אב כי בתורת אב — זכות לו, זכות חוקית ומוסרית ואף חובה לומר מלה קטנה אחת: וטו, אוסר אני! אכן פחד העדר נפל גם עליו ולא ירהיב עוז למרוד בו.

היהודים חושבים את המילה לאות-ייחוד להם, רק להם, את אשר הונהג לראשונה, כביכול, על ידי אברהם בן תרח, כשתוכר ליהודים כי לאמיתו של דבר, אין המילה מיוחדת רק להם, תאחזם מבוכה ויגמגמו לפניך כי אמת, אמנם גם הישמעאלים מולים המה; אך ראשית, הלא אף הם צאצאי אברהם והשנית — אין מילתם כמיי לתם: ה„פריעה“ מבדילה את המילה היהודית מן הישמעאלית, וחלל כי ימצא בשדה ונקרא מהלל לקבוע היהודי הוא אם מוסלמי!

אפס לא בני אברהם בן תרח בלבד מולים הם, ומי שיעיין בדבר יעלה עד מהרה כי גם הילידים בני אוסרליה מחזיקים במנהג זה; גם בני צפון גויניאה החדשה; גם שבטים כושיים רבים, מן הנחשלים שבנחשלים בלב אפריקה; גם שרידי אינדיאנים בקצה הדרום של יבשת אמריקה, ולא עוד אלא שגם הפריעה, גם עריכת המילה ביום השמיני להולדת הרך, אינם מנהגים יהודיים בלבד, וחטיבות חברת-יות פרמיטיביות רבות מחזיקות במנהגים אלה אף הן, כן ישנם שבטים העורכים טקס דומה ונתוח מקביל אף בבנותיהם, וידועה „המילה הפריעונית“ במצרים, שריד ממנהגי המצרים הקדמונים, מילה זו קצוץ באברי המין החיצוניים של הילדה, נפוצה מאוד בכפרים הנידחים של הפלחים המצריים הבורים, וכל כסע התעמולה של מחלקת הבריאות הממשלתית במצרים — לא צלח להביא קץ למנהג פראי זה.

כל אלה מצויים ביבשות שונות, בקרב חברות נחשלות שונות ומשונות, שבמדת הידוע מעולם לא היה ביניהן מגע וקשר כל שהם.

שורש המנהג

מכאן נראה בעליל כי מנהג זה מקורו בובכי הפרהיסטוריה של האדם הקדמון, דורי דורות קודם לאברהם בן תרח — והנהו פרי דרגות קדמאיות בהתפתחות המחשבה של האדם וטרום-האדם הפרימיטיביים ביותר, שרשו לוש כמובן בערפלי קדומים ובנוגע למוצאו יש השערות שונות:

בית פרויד רואים במילה שריד וסמל לסרוס הבא בעטיה של קנאת האב. הבן הבכור בהגיעו לבגורים נוטה להודג עם אמו, כמצוי בין בעלי חיים רבים, או עם אחת מנשי אביו (ראובן המחלל יצועי אביו). נשי האב הן הנקבות הראשונות עמן בא המתבגר במגע קרוב והן הראשונות המעוררות את תאוותו, האב, המקנא לנשותיו הורג בחמתו את החצוף, דבר המתגלגל אחר כך בפולחן הדתי של הקרבת הבכור (מלך מואב השוחט את בנו על החומה, בני יהודה המקריבים את בניהם בגי בן הגום, ושמואל הנמסר לשרת בקדש תחת לעלות לקרבן). הפיכת רצח הבן לפולחן דתי מקל את ההתגברות על התנגדותה של האם, מכאן גם המנהג היהודי של פדיון הבן, שאינו אלא שריד מכסף השוחט שהיתה האם שוקלת על כפו של הכוהן, כדי שיעל לים עינו מבנה הילוד החייב לעלות עולה, בעקבות מנהג זה של רצח הבן, או במקביל לו — בא הסרוס, האב אינו רוצה עוד את בנו ומסתפק בכריתת אברו, בכך מבטיח הוא עצמו מהתחרותו של זה, לפי זאת, אין המילה אלא שריד לאותה כריתת, ומאחר שדרך התפתחות המחשבה האנושית שזה היתה בכל קצות כדור האדמה, נשאר פולחן המילה אצל חטיבות חברתיות נחשלות בכל היבשות, בארצות נידחות ביותר, שלא היה כל קשר ביניהן.

אחרים סוברים כי המילה היא ברית בין האדם לאלהות, כרית הבאה תחת קרבן האדם, ממש כברית שכרת אברהם עם אלוהיו ותחת לשחוט את בנו — כרת את ערלתו.

עד היום קיימים שבטים שהתחום בין קרבן עולה לבין קרבן ערלה מטושטש אצלם למדי: בני שבט טאמי שבצפון גויניאה החדשה, נוהגים להקים בלב היער סוכה בדמות מפלצת אימים, לתוך סוכה זו מכניסים את הנער הנימול, משל כאילו נתנוהו אל חוך מעי המפלצת — ושם עורכים בו את טקס המילה, הוא נשאר בלב היער עד חיותו מפצעו ואז משיבים אותו בטקס רב פאר אל אמו המקדמת פניו בדמעות גיל כקדם פני עולה מן הקבר, והיה אם מת הנימול מן המילה, דבר שיארע מפעם לפעם — ואמרו לאמו כי לא נתרצתה המפלצת בקרבן ערלה בלבד ותבעה קרבן עולה כליל.

כוהני מצרים הקדמונים היו מולים כברית עם און אלוהיהם, אות לכהונתם בקדש, והיהדות — אשר רעיונה המרכזי הוא „ממלכת כוהנים וגוי קדוש“ — הטילה את חובת המילה על העדה כולה.

מכל מקום הרי זה מנהג עכומי מובהק, טרום-יהודי ואף טרום-עברי, היהדות שלא העזה לבטלו — אספתהו תחת כנפיה קדשתהו, ממש כשם שקדש היטלר את האחד במאי הסוציאליסטי, למשל.

קדמותה של המילה נראית בעליל אף מן המקרא עצמו: „עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בני ישראל“ (יהושע ה' 2), „ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה“ (שמות ד' 25). ברי כי לשם תשיש קודש השתמשו בכלים עתיקים, מתקופת האבן, ממש כשם שמוסיפים עד היום לכתוב ספרי תורה בנוצה על גבי קלף.

הנימול

והרץ עצמו? קרבן העולה הפעוט גופו? — את פיו כמוהו אין שואל. בבשרו מטביעים את חותם הדמים כאותו חותם הכשר שמטביע עה הרבנות בבשרו של עגל שחוט. אם בר מזל הוא — "רק" שבוע שבועים ימשך סבלו. כל אימת שיטיל מים אל חיתוליו הצחורים — תצרוך חומצת השתן את פצעו השותת. והוא ימרר בבכי, שנתו תידד, תאבנו ילקה. חומו יעלה, והתפתחותו תתעכב עד אם הגליד הפצע. ואם גרם מזלו ולא עלתה הכריתה יפה — וקרם בשר פרא על גבי האבר — ונוקק הנימול לניחוח נוסף, להרחקת הגידול, תפירת האבר וכר. שאם לא כן עלול הפעוט בגדלו לסבול יסורי גוף ונפש איומים ולהיות אומלל באדם.

אך יש אף מקרים רעים מאלה, — זהו הפצע. דלקת הרעלה המסתיימים לעתים במקרי מוות.

אף דיני היהדות יודעים מקרים כאלה ונאמר במספורש: אם מת בנו הבכור בשעת מילה, ומת השני — רשאי שלא למול את בנו השלישי. אכן נדיבות לב!

* * *

כך מובילים לעקדה רבבות תינוקות תמימים; כך צועדים לחר פה אלפי זוגות צעירים; אלפי עלמות טובלות במקוה, חולצים ויורקים

בפני יבמים סרבנים; מתענים במחסור ומתנזרים מבשר מאות אלפי תושבים; כך מודדים אל הקבר אלפי מתים ונופלים — ואין מוצה פה ומצפץ.

מצליף הרועה עוטה השחור שוטו — וקהל הבהמות צועד בסך ומתנהל בתוך העדר; הלוך וגעה ילך. אך מן העדר לא יסור — ימין ושמאל.

ביבליוגרפיה

— Sir J.G. Frazer, The Golden Bough, New-York, Macmillan Comp. 1947.

— The Basic Writing of Sigmund Freud, Modern Libray. New-York, 1938.

— Dr. Wolf, International Journal of psychoanalysis, 1945.

— British Medical Journal, Nov.—Dec 1949, Preputium.

— ד"ר אקסנר (יועץ האגודה האמריקאית להגינה ציבורית), "חיי המין של הנישואים", הוצאת "מאיר" ת"א. תש"ז.

המאבק על צפון אמריקה

נתלש מעל הדרום ונתחבר אל צפון-המזרח בחשבון ובהרגשה. ניתן להאמר כי כל קבוצות המתישבים השונות בצפון אמריקה, סביבותיהן העמידן במסות חמורות. בקנדה היו הצרפתים צריכים להתמודד עם חרפים קטביים כמעט ובלואי זיאנה עם גחמותיו של נהר בר גדני ומשחית כמעט כנהר הצהוב של סין. אף על פי כן, אם נביא את הכל בחשבון — קרקע, אקלים, תנאי תובלה והשאר — אי אפשר להכחיש כי זו שמתחילה היתה מכורתם של אנשי ג'ורג'יאנגלנד היתה הארץ הקשה שבכולן. פרשת קורותיה של צפון-אמריקה מעידה לטובת ההנחה: ככל שהקושי גדול יותר, ההמרץ גדול יותר.

ארנולד ג. טוינבי,
משנת היסטוריה
(קיצור, 1947).

(1821), נחל תבוסה ניצחת בקנוס (1854'60) ואל הפאציפי לא הגיע כל-עיקר. לעת הזאת אנשי ג'ורג'יאנגלנד הם אדוני החוף הפאציפי מסיאטל ועד לוס-אנג'לס. הדרומא סמך על סירות-הקיטור אשר לו במיסי-סיפי שתמשוכנה את המערב כולו לתוך מערכת דרומאית של יחסי משק ומדיניות. אולם, חיי דושי ינקים לא תמו. לאתר סירות-הקיטור בא קטר הרכבת ונטל מן הדרומאי יותר ממה שנתנה לו סירות-הקיטור בכלל; שכן הערץ-שבכוח של עמק ההאדסון וניריווק, כשער ה- עיקרי לבוא בו מן האטלנטי אל המערב, בא על מימשו טו-סוף בתקופת מסילת-הברזל. תעבורת המסילה משיר קאגו לניריווק עולה על תע-בורת הנהר מסן-לואיס וניר-אורליאנס. קוי התחבורה בתוך היבשת הרעלקו מן המגמה הא- נכית אל האפקית. צפון-המערב

למנוע את המתישבים האנגלים מחזור אל לבי-הארץ. קנטאקי משתרעת לארכו של נהר אהיו האהיו מוליך אל המיסיסיפי. עד כה וכה ומפעלי הכותנה החדשים של לנקשייר מציעים לדרומאים אלה שוק מתרחב ומוסיף ליבול הכותן אשר אד' מתם ואקלים יפים לגידולו.

שארנו הינקי, מעיר הדרר מאי ב-1807, אך זה המציא סירת-קיטור שתעבור במעלה המיסיסיפי, ומכונה לניפוך תר-מילי הכותן שלגו ולקינבום. "חידושי הינקים" שלהם, אנחנו נשכרים מהם יותר ממציאיהם.

בשנת 1865 כבר משתנה המ-צב בלבי-הכר לעומת מה שהיה ב-1807. בכבוש המערב הדיביק היריב הצפוני את הנוטע ה-רומאי ואיגפו. הדרומאי, לאחר שכמעט ופלט דרכו אל האגמים הגדולים בדרך אינדיאנה ויצא ברכוש גדול ממיקח מיסורי

עם קץ שנת 1803 נעלם הדגל הצרפתי כליל ממפתח המדינית של צפון-אמריקה. נפוליאון אד זה מכר את לואיזיאנה לארצות הברית — המעצמה הגדולה החדשה אשר יצאה מתוך שלש-עשרה המושבות הבריטיות.

בזו שנת 1803 נתונה היבשת בכיסה של ארצות-הברית. לא נותר אלא להנבא איזה חלק של ארצות-הברית עתיד לזכות בחלק-הארי של נחלה כבירה זו. ואכן הפעם אין מקום לט-עות. המדינות הדרומיות נראה בעליל כי ידן על העליונה ב-רית. צא וראה איך הן יוצאות ראשונות בסבוב הסופי של הת-חרות בין-אמריקאית על כבוש המערב. הוירג'ינאים שר כני ירכתייער הם שיסדו את קנטאקי — המדינה החדשה הראשונה אשר נכונה מערבה לאותם רכסי-הר אשר עת כה רבה חברו יחד עם הצרפתים

עיני הכורדים לישראל

על הלכי רוחם של "הכורדים החפשיים" ובכ"ל על הכורדים הלאומיים המשכילים היוש-בים באירופה ובמזרח התיכון. הכורדים רואים במדינת ישראל בעל-ברית טבעי. הכורדים חולמים את חלום שחרור ארצם ומבינים יפה, כי מדינת ישראל חייבת להיות והירה באהדתה לכורדים בגלל חשיבות יחסיה עם תורכיה (בה יושבים עוד כיום מהצית הכורדים במזרח ה-תיכון). אולם הם מניחים, כי לגבי מאבקם נגד עיראק ובמידת מה גם נגד סוריה (בצפון-מזרח סוריה יושבים כורדים רבים) ימצאו סעד רב בישראל.

לעצמאות במזרח התיכון. הם נסו להוכיח לי את הצורך בקשרים אמיצים בין מדינת ישראל לבין הכורדים, שכן תתכן פעולה משותפת מתואמת נגד אחד האויבים המשותפים — עיראק — הם דברו בשאט-נפש על העיראקים ועל כשרם הצבאי. אילו היו הכורדים בעיראק קצת יותר מאורגנים, ואילו לא יצאו הבריטים במטוסייהם ובכלי-זינם החדישים לעזרת העיר-ראקים בשעת מרידת הכורדים, כי אז היו ה-כורדים בעיראק מגושים את הנגדדים המלוכ-לכים מצפון המדינה, שהוא שטח כורדי.

ליסוד מדינת ישראל נודעה השפעה ניכרת

ב"הדור" מיום 21.4 מוצאים אנו רשימה רבת-ענין מאת משה בראוור. בשם: "הכורדים נוש-אים עיניהם לישראל". ברשימה מתאר הכותב פגישות שנפגש עם חוגי כורדים לאומיים בפא-רום, העושים ככל שכוונם משיג. ספק-בגלוי ספק-בהסתור, לשחרור אחיהם המשוועבדים בארץ-הק-דם. ענין מיוחד ימצאו קוראינו בקטע הבא:

עברנו לדבר במדינת ישראל. התענינותם של הכורדים בישראל וידיעותיהם על מאבקה ונצחונותיה, העידו על הקשר הנפשי החזק ש-הם מרגישים כלפי גוף מדיני חדש זה, שזכה

חינוך נוצרי-חטא שאין לו כפרה

(מכתב למערכת)

מדינה יהודית

הבה נקשיב להאשמות הרווחות ביחס אלינו בין הנציגים הוריים, כפי ששמעתי מפי הצירים השונים בסיוור שערכת בקורפוס הדיפלומטי בישראל.

שׁוֹבֵי־נֵיזָם
הראשונה באלו היא — האשמה, שישראל היא מדינה שוביניסטית צרת מוח ואפקים. הכוונה היא לעצם הקונסטיטוציה, להרכב הנפשי של המדינה ותושביה, במלים אחרות ופשוטות: הרגשת-היסוד של המדינה היא נגד-זרים, נגד ה"גויים", כל הגויים, באשר הם גויים.

ציר אחד ניסח זאת בחריפות רבה יותר: אתם רויים איבת יסוד ללא-יהודי. ההפליה כלפי הגוי — זה הדבר הטבעי לגבי הרגשתכם. שווינו בזכויות זהו דבר, שקשה לכם לראות בעיני וכל שכן בפועל. בכל ענין שביניכם לבין גוי, יהי זה גוי-פרט או גוי-מדינה, ברור לכם מראש וברור לכם לבסוף, שאתם צודקים, מפני שהגוי לעולם אינו צודק, אסור לו שיצדק, ואפילו הוא צודק אין לוותר לו בשום פנים באשר הוא גוי.

ד ת ז ל א ו מ י ו ת

האשמה המורה, המשותפת לרוב הנציגים הוריים היא — התערובת של דת וזאומיות אצלנו, שהכל ציינוה כתופעה הרת-סכנות. דיפלומט זר אחד ציין בחיך: „גם האתאיסטים, הלא-דתיים שבקרבכם, משוכנעים שאתם עם עליון, העם הנבחר“. ערבוב הדת והלאומיות צפון בו, לדעת הנציגים הוריים, שורש הענדה הסובלנות. צוינה מיוחד אירית האביה האופפת את מוסדות הכנסיות הנוצריות. נציג אחר אמר במפורש: „הגעתי למסכנה שישראל אינה עוד מקום לנוצרים, והודעתי על כך לממשלתי. ברור לנו, שזהו בדיוק מה שאתם רוצים.“
אריה גלבליס: מה חושב עלינו הקורפוס הדיפלומטי? („הארץ“).

מביאים לנו בזה את מכתבו של ד"ר א. י. בראוור — המחנך הירושלמי הותיק, פובליציסט, גיאוגרף ומזרחן — בענין מאמרו של מ. חצור: „דברים פשוטים על חינוך נוצרי“ בגליון הקודם של „אלף“. ד"ר בראוור מרבה לעסוק בחקר הכנסיות הנוצריות בארץ, מכתבו זה משקף, כחדומה, את הגישה היהודית-השמרנית לשאלה זו. תשובתו של מ. חצור ניתנת בצדו.

ב"ה ירושלים ז' באייר תש"י
לעורכי „אלף“ ברכה ושלוה!

זרפתי טוב ויכל להיות גם מוסלמי, אבל יהודי שפסחו הוא לא חג החרות אלא חג תקומתו של ישו וחנוכה הוא חג הולדתו, אינו יהודי. הברית החדשה הוא ספר עלילת-דם על עמנו ובגלל נשחטו מיליוני יהודים רבים, חזי כל הדור רות מאז השתררה הנצרות על רומה, היו מרים מלענה. אפילו נוצרים אדוקים מודים שהכנסיה הכינה את הקרקע להיטלר — מוכן אני להראות לכם מאמרים ברבעון „קאייה סיאוניין“ („מחברות ציון“ — המ.), היוצא מטעם המסדר שיסד רטיסבון, ובו דברים ברורים בנידון זה. באבני גליון של מתי כ"ז כ"ה היהודים כביכול מקבלים עליהם ועל בניהם עד סוף כל הדורות את העונש בעד רצח בן האלוהים, בזה מצאו הכמרים הצדקה לכל מה שעללו לאבותינו ולנו. והנה בא לו בחור מישראל ומצא ש„פשוט“ הוא שיהודים יסכימו שבניהם ילמדו בספר עלילת-דם זה, שיברזו לאבותיהם מרצח-האלהים. היטלר זרע על לב בית ששמעו מדורי-דורות שהיהודים הם „גוטס-מרדר“ („רוצחי אלוהים“ — המ.), אנו לא נסגור את בתי הספר של המיסיון ולא נפטר מעבודה הוריים השולחים שמה את ילדיהם, אבל נשתדל, שכל ילד ימצא מקום בבית-ספר יהודי ונסביר ונחזור ונסביר לאבות ולבנים, כי חטא שאין לו כפרה הוא קבלת חינוך נוצרי על ידי ילד יהודי.

שלחתם לי חוב. א, אביב 1950, ובה ציינתם בעמ' 8 את תשובת מר חצור על מאמרי בדבר המיסיון. במקרה נודמנה לידי באותו יום חוב. שבת של „סולם“ ובה ג"כ תגובה למאמרי בשם „רחמינו נכמרו על הכמרים“. תגובה זו היא „נגוד“ מחלט לתשובתכם — הצד השה שבין אנשי „אלף“ ואנשי „סולם“ הוא שנוער תוסס ללא ידיעה יסודית בתולדות העמים בועט בהורים ומורים ומבקש דרכים חדשות, זוהי תופעה ידועה בכל דור ודור, וביחוד אחרי זעזועים כבירים בתורה האנושית, וברם, יש ויש להרהר אחרי סדרי חברה ומדינה שהביאו פעמים בימי דור אחד לטביחה יהודית בממדים עצומים, ואולם מה הטאה היהדות כי תבעטו בה ותבקשו לכם מסגרת חיים אחרת, דמיונית, בינלאומית או שמית או „פרתית“ שאין להגשימה? יש לנו מורשה מיסרית נעלה של צדק חברתי ובינלאומי, נשתדל-נא להגשימה בחיי הפרט והצבור ויתכן שנהיה למופת לעמים לפתרון הבעיות הכלכליות-החברתיות והמדיניות, אם תחליפי היהדות בצורה של דתות השתלטו על מחצית המין האנושי והשפיעו מרוחם על כל עמי החברות, אין זה מן הנמנע שחברה למופת של שנים-שלושה מיליון תוציא את המין האנושי מן הבוץ הטוטאליטרי-הקומוניסטי והקפיטליסטי, מדוע זה איפוא תמאס מסורת אבות בעיניכם.

ת ש ו ב ה

מבחינה יהודית אולי באמת „חטא שאין לו כפרה“ הוא קבלת חינוך נוצרי על ידי ילד יהודי. החינוך שיקבל זה במוסד נוצרי, אפשר שיחזור תחת הרגשת הזהות שלו עם היהדות, חינוך נוצרי הניתן לילד עברי, אינו עשוי לדעתנו לחתור תחת הרגשת זהותו הלא-אומית, העברית. הנצרות, מקום שהיא גורם כבד משקל, עשויה אמנם לעורר סבוכים פנימיים במדינה ובאומה (כבאיטליה, למשל), אין היא עשויה לחתור תחת עצם זהותה וייחודה והגדרתה העצמית של אומה. קבלת חינוך נוצרי על ידי ילד עברי, אפשר שאיננה מעלה מיוחדת, אבל ודאי שאין היא „חטא“.

מבקש אהיה להתרכז בגופו של ענין החינוך הנוצרי במדינה זו, שעליו בלבד נסב מאמרי ב„אלף“ האחרון, ובו בעיקר מטפל ד"ר בראוור במכתבו. אני במאמרי הצגתי את הבררה בערך כך: אם, ובמדה, שיושבי המדינה הזאת מוגדרים כתיאוקרטיה יהודית, כמדינת-עדה יהודית וסתגרנית, הרי אין במדינה מקום לחינוך נוצרי, אם, ובמדה, שהם מוגדרים כאומה חילונית, מודרנית, כאומה עברית, שאינה זהה עם ההויה היהודית העולמית ואינה תלויה בה, הרי יש לחינוך נוצרי מקום במדינה.

הדברים האלה פשוטים הם, המשכתי בפיתוחם, כשידי נקטה ההנהגה השנייה, כי אומה הננו, כי אנו האומה העברית, שאין להגדירנו כקבוץ יהודי, רשאי כל אדם לחלוק על הנחת-יסוד זו, לנסות להפריכה ולהימנה. אבל מבחינה גיונית פשוטה דומה שאי-אפשר להדין עם מסקנות הבנויות על הנחת-יסוד מסוימת בשמן של הנחת-יסוד אחרות, מנוגדות.

ד"ר ב. יוצא מהנחות-יסוד יהודיות, והוא בא עלי בהיסטוריה הכאובה של יהדות פורה בין זאבים נוצריים, ובהנחות היונקות מן החשבון הארוך שכל הן יהדות לנצרות ול„ציידי נפשות“ נוצרים. אני, כאיש מאנשי „אלף“, יוצא מהנחות-יסוד עבריות, הנשען על אלה אין ההיסטוריה היהודית מחייבת אותה, אין השכונותיה של היהדות עם עדות זרות ולאומים שב עולם מחייבים אותו עקרונות. במסגרתה של חברה עברית חילונית, מתקדמת, אין מקום לטפוח פעולתם של גופים דתיים כלשהם, אבל אין גם מקום להתנגדות זרות למוסדותיה של דת זו או אחרת.

מר חצור אינו יודע כפי הנראה להבחין בין נוצרים בני אומות אחרות ובין משומדים. בירר שלים פעל במשך ימי דור שלם הבישוף האנגלי-קאני גובאט (שויצי מלידה), והוא היה אומר, שצמרמורת עוברת בבשרו בכל עת שיבוא אליו מומר או מועמד יהודי לטבילה, כי הוא יודע שהנצרות אינה אלא כרטיס-כניסה לאולם הסעודה הנוצרי. — איש מאתנו לא ידחה נוצרים החפצים לחיות במדינתנו כאזרחים שוים לחובות ולזכויות אבל למושומדים אשר 999 לאלף המירו את דתם לשם טובת הנאה חמירת, אין מקום בחברתנו. מוקצים מחמת מיאוס המה.

ילדים שיתחנכו במוסדות מיסיון לא יודחו עם האומה הישראלית וסכנה יהיו לנו בכבוא יום מב"ח. תמימות היא לחשוב, שהמיסיון ירשה לנו לכוון את החינוך במוסדותיהם ולקבל מורים מטעם מחלקת החינוך שלנו. לא לשם כך מקימים נוצריים אדוקים מוסדות אלה, כדי שיקלו לעינו את חנוך בנינו, אלא לצוד נפשות תמימות מישראל.

ההשוואה עם הצרפתים, שיש להם קתולים ופרוטסטנטים או לבריטים שיש להם כתות דתיות שונות, אינה נכונה, הם נלחמו כפולג הדתי באמצעים שהיו כשרים בעיניהם בדורות שעברו; אנו לא נשתמש באמצעים כאלה, אבל נסביר להורים המפקירים את ילדיהם לנצרות, שהם חוטאים לא רק לדת הלאומית אלא גם לבטחונה של מדינת ישראל. הנצרות אינה דת לאומית.

מ. חצור

הבריחה אל המציאות

לילה בלי יריות" לס. יזהר

נתח זה של "לילה בלי יריות" לס. יזהר, הוא הפרק האמצעי מתוך ההרצאה על בעית ספר רותגה שהושמעה ב"אלף בעל פה" שהתקיים במעון הסטודנטים בירושלים.

הפרק הראשון של ההרצאה ופרקה האחרון נדפסו בגליון "אלף" הקודם. הפרק הראשון דן בב"עית, הספרות היהודית בלשון העברית.

הפרק השלישי, האחרון של ההרצאה, מנגד לארץ — דן בשיר הפולמוס של נתן אלתרמן, מריבת-קיי.

הפרק הנחתון כזה דן בספור של ס. יזהר שיש בו לשמש דוגמה מובהקת להשפעתם המזיקה של הערכים המקובלים בצבור הקשיש, המהגרי, על נפשו של הנוער העברי.

אם אלתרמן מופיע כקשיש, כאב, כבן הדור החולף, ויזהר — הצעיר ממנו רק כדי עשר שנים — כנער, כבן הדור הצעיר; ואם המניעים אצל השניים הם שונים בהחלט: יזהר עושה מחוץ סר אונים לעמוד על עצמותו, ואלתרמן כשליח צבור מזה וכשליח תורה ודור ילדותו מזה — הנה יש בהגדרתם צד שווה: שניהם — איש על פי דרכו — בורחים בורחים אל המציאות. אל ההוי, בורחים אל כל בעיה יומיומית, ותהיה קשה וחריפה, ובלבד להמלט מפני בעית היסוד, מפני בעית הבעיות של המתרחש וקם מפני הגדרת עצמותה של התרבות העברית המב-קיעה לה את דרכה, מפני ההגדרה העצמית העברית, על כל שינוי הערכים הכרוך בה.

לילה בלי יריות הוא אחד מספוריו הראשונים של יזהר. נתפרסם לפני כעשר שנים, ומחברו אז צעיר מאד, בן עשרים ומשהו.

גבור הספור הוא גבור-התמיד של יזהר. עלם רך, מבני הארץ, בעל נטיה מפורשת לסבילות; אציל רגש, אגב גם חוטא בשירים; והוא בעל תר-דעה עצמית חריפה מאד ומרגיש את עצמו אחר, לא "כמו כולם" ("החורשה בגבעה", עמ' 323).

כל אלה בולטים בו בגבורתו מאד מתוך שער דנו נער, כשהשומרים, מספרים בדיחות והלצות שבנבול-פה ובחריפות יתרה, הריהו יורד ופוסע על ראשי אצבעותיו, על פסיפס רצפת-קדומים של מקדש הרוס, משכן חלומות-טהרה" (עמ' 353).

אין להסיק מכאן שהוא חדל-אישים, בטלן. אין הוא כך. גם הוא משמש בנוטורות, כרבים מבני גילו בימים ההם, עומד על משמרתו באמונה ככל חבריו. נכון לכל מיני "מעשים" ו"פעולות", אף נפשו יוצאת אליהם. יותר מזה, הוא שוקע, במלאכה ובשאוונה ובקלחתה ובתכונתה, נוהר שלא לעמוד ולא לשאול, להסתפק במה שיש ולקבל הכל בשלום עם הכל ולהנשא עם הנחשול שהכל נסחפים בו" (עמ' 322).

אכן, כמסתבר מקטע זה עצמו, נפשו אינה מוצאת ספוק בכל אלה. "יוצאת אז ממחבואיה הדר כרה הנוקבת שאתה את חובתך לא מלאת, וכל מה שפעלת עד היום — פחות הוא ונקלה, דל וקבצני" (עמ' 338). נראה היה או כאלו חזרו ונת-

אחו הסדקים הללו. לא משום שבאמת נתאחו אלא משום שאפשר היה שלא להציץ לעברם. ואף זה דבר גדול ייחשב! (עמ' 323) — — — "אלא, שלבסוף, לדאבוך הלב, החל אותו הזמר עצמו שהיה כה שלך ושל עצמך: "אני איני כמו כר לם!" לובש נוסח קינה (עמ' 322).

ואותו לילה בלי יריות — לילה של אפס פעור לה, כאפייני לו — הוא לו לילה של חשבון הנפש.

חשבון הנפש של הנער כולל — חוץ מענינים שבינו לבין עצמו ובינו לבין העולם בכללותו — שתי פרשות: מעשה בנערה שנפרד ממנה — שבעצם לא הרחיק כלל להגיע ביחסיו עמה, "דבר לא התחיל, דבר לא היה עוד" (עמ' 335) אבל כולו געגועים אליה; — ומעשה ברע, רע טוב, גברי, שביחסו אליו יש משהו מתחליף הא-בה, כמצוי בין נערים כגילו וכאפיו. "מתי היה כל זה? כלום בשעה שראש בהיר-שער ועינים זוהרות ולגלגניות סקרו אותך ובישמנו דמך, או בשעה שישב לפניך על האבן הזאת אותו גוף כבד השר הדר חיים? ... על פי הדו של הלב אין להבדיל ולהבחין" (עמ' 358). והנה הרע הזה נהרג, כמעט בתחילת ההתקרבות ביניהם.

זהו אפוא חשבון נפשו של אוהב רך שאהבתו מושבת ריקם; רע צעיר שרעו נלקח מעליו בכ"דור אויבו, חשבונה של נפש צעירה העומדת על סף החיים והיא נתונה, ונחנקת, במסגרת חברה וערכים הזרים לה.

כי הנער הזה, גבורו של יזהר, הוא, כדבר הלמד מאליו, נער עברי, בן הארץ, בן מושבה, כמחברה. גם רעיו הם לפי כל הסימנים "בחורים משלנו". עיקרו של החיץ שבינו לבין העולם מוצב בינו לבין כלל החברה. אלה שאינם מבטאים עברית כהלכה, אלה השרים "עמק" בהבלטת הצירה, האומרים, גנציפרי" (עמ' 327) ומדברים מליצות ונדושות, כלומר: על "כאב האומה" ועל "בנין הארץ" ועל "המפעל הגדול" (עמ' 317, 322) וכו' וכו' — כל מה שמכונה בשם "צ" יונות". — "עד שכל השולחן רותח מאש של צדק ושל אמת ושל דברים נכוחים וטענות ישירות ומקוריות, אותן הטענות עצמן המדליקות את הליפיד האבוד של האנושות — עד שמתעורר בכך תאבון מציק לקחת ולטווח בהן בעגבניות את זיו קלסתרם ולצקת את הקאקאו הרוחה על פד-חותיהם הכשרות. ומיד נפסד כל מה שמלפניך ומעברייך ומאחוריך. הכל תפל ונמוך וריח בצ"לים נמשך ממנו" (עמ' 317).

נקרא מתוך הקטע האחרון של הספור: "אשמורת שלישיית נאספת — — — ובדשאים מר-בן טל כבד, למעלה — — — עובר הירח — — — ואלו מנגד, במזרח, כבר קורן השחר, בודד בין הכוכבים שחוויו כולם, פרט לחרבו של כסילי, שער-דנה מוטלת לאלכסוונה בשווי הרקיע, ולעוד הב' הובים דועכים כרמך; וככדור-ראש על שלג יוקדת לה עשתורת זו בנגהה על השמים הכבים ואורים, ומתחתיה נושרים ומתקלפים מסכי עננים תחומי צמר מפורם. אלה העננים שעתידיים בעוד-מה, כש תורח השמש, להיות לאותם ענני-בוקר עצמם, הנ-מוגים ופורחים כמוך ברוח" (עמ' 370).

"ענני בוקר הנמוגים ופורחים ברוח", זוהי פרי שת הספור כולו, ובמפתיע, אבל במרב הטבעיות, עולה לפנינו פה סמל עשתורת, אלת האהבה ה"עתיקה — בצד חרבו של כסיל, זו שגולה ממנו את הרע — ומסכי העננים הנושרים ומתקפלים מתחתיה, הם הם ענני הביקר הנמוגים ופורחים, כרחשי לבו של הנער מעט אהובתו הרחוקה, מעט תשוקות לבו הנאחזות.

אלה הם סמלי עולמו, עולם הטבע והרגש של גבור הספור. אבל, גבורנו הנער אין בו כוח לעמוד על חשק לבו, להגדיר את המציאות מזה ואת רצונו מזה, להלחם על עצמותו, לנסות לטבוע את חותמו במציאות ולשנותה. מקנא הוא בראותו, ב"פועל" כאלה שהולכים להם, שהולכים וחולכים לשאול א' לתהויל-א-דרך — פוסעים להם בכוחם והר לכים, בקטנות או בגדולות, בלא להכפת לכל כר רח מצוה" (355). אבל הוא עצמו איננו כן.

"אמת, מתחילה היה נדמה שכל הארץ פתוחה לפניך, ואתה צריך רק לרצות ולהתחיל כדי להשיג ולהגדיל עליה, אולם מיד נודע שצרים הם הגבולות בהרבה והרבה ממה ששירת, ושרוצנו שלך — גם לעצמך אינו מספיק ואפילו בקטנות" (322), אותו כורח ש"אף שאינו קיים, לכאורה, נוטל וכופה" אותו, "לשוב אל איוו נקודת-מוצא שאין יודע מה ומי היא, ומה, לעזאזל, לך ולה" (355).

ומכיון שאין בכוחו למרוד, למרוד בשם איוו הגדרה משלו שיעמידה כנגד המקובל שאינו מקובל על לבו, ולא עוד אלא שחושש הוא שמא יאבד לו במרד אף מה שיש לו עתה — האפ"שרות להתחיל מחדש כמו כולם, פחות או יותר — שוב אין לו אף במי ובמה לתלות את האשם, ולא נשאר אלא הגורל בלבד.

"אין מה לומר, אולי עוד זה שיש להתחיל הכלי חכל לגמרי אחרת, כל עוד אפשר להתחיל. — — — ואם אחרי הכל עגום, עגום מאד — במי האשם? טוב שדממה סביב, טוב שהולך העולם ומפסיר מהשכחו, טוב שאין איש במעגלך. — — — עולם גדול ולך בו טפח ונפש מתגעעת. זה הכל" (עמ' 370-369).

כך היא דרכו של עולם, כך היה וכך יהיה. "מסור רת צפית-רשא, מנת לא-כלום אכזבה, אכזבה — זה הכל" (עמ' 336). כל הערכים נמוטו בעיניו, ואף ערכי הנפש, נפשו בכללם. "אין דבר שהוא מוחלט... והכל בעולם רק התחלה (עמ' 369). אין טעם ואין פשר, "מי אתה ולאן דרכך, מה בצע בכל? מה אדם, מה עולם, ואתה מה, ולמה למה למה? (339). גם אין תקווה, "מחר" אומרים — כחר, מה יהא מחר? מה טוב שמור בכנפי מחר זה, לאן כל זה מוביל" (320). והוא מקבל עליו אפוא את הדין ואת העול. חדל הוא מהתיחס ברי-צינות אף אל הרגשת הנכר שלו לגבי הערכים המקובלים והסדר הקיים, והוא מבקש למצוא לו נחמה במין מאמץ בכבלים, מאמץ הנידון מראש להשאר מאמץ-סרק, "יודע אפילו שאין לך דבר גדול מחיות איך שתחיה, ומתוכך, כשצרים הג' בולות מעברייך, להרקיע למרומים עד עצם השח" קים עם כל כבליך... וצריך לדעת להתרומם עם דקטנות שבקטנות ולא לנוס... כי יודע אני גם

בְּעֵפֶר

טְמֵנְתִי אֶת גּוֹפֶךָ וְכִסִּיתִיךָ עֵפֶר.
קִרְשִׁיתִי אֶת קִבְרֶךָ. כְּמוֹס כֶּל וְנֶדְבָרְךָ.
וְרִיתִי אֶת אֶפְרָיִם לְיוֹם בְּמִדְבָרְךָ.
מִחִיתִי אֶת זִכְרֶךָ לְעֵינָיָה.

אֶף אֶת הַגּוֹף הַנֶּמֶת צְנַרְתִּי בְּעוֹרִי
וְקִשְׁרֵי הַסֹּד תִּפְרָתִי לִי קִבְרִי.
אֶפְרָיִם קִשְׁרָתִי - וְדַעַף אוֹרִי.
וּמְזוֹרֵי צֶלֶה בְּשִׁרְפָה.

צַפָּה דוֹמִים אֶתְּצָה עַל הַקְּרִיִּים.
חֹשֶׁף גּוֹי הַלֵּא לְרוּסֵי-מִדְבָרִים.
אוֹסֵף תּוֹנֵת כֶּל וְנֶדְבָר בְּעֵינֵי שְׂדוּקָה.
לוֹטֵף אֶת הַקְּסָר כְּרִגְלֵי יַחֲפָה.

א. עין

משועמם. לפתע קרא בשמו של אחד מאנשיו והלה נחפו ובה אליו. הוא היה נער בעל פנים עזים. ששפם שחור המסתלסל מעלה מקשטם. האדמוני דיבר עמו והמשופם נד בראשו. הוא אמר לדאוד מלת זרוז מובנת והורה לו לעבור על פניו. הוריד את רובהו מעל שכמו. חזיקו בידו הימנית.

„עכשיו זה יבוא“ הרהר דאוד.

הוא החל לצעוד ושמע איך המשופם הולך מאחוריו בקרבנו. הם עברו את הסמטה וקנה-הרובה נגע בכתפו והטהו ימינה. כלפי המסגד. המשיכו ללכת. כשהם עוקפים פגרי אדם ובהמה, והולפים על פני קבוצות של יהודי. מהם נושאי עופות בידיהם, מהם עומדים בצלם של קירות ומשוחחים. כעברם. חוננו אותי במבט שהיה בו מן הלעג. ושאלו את מובילי שאלות עוקצניות. המשופם היה עונה להם בקול צחוק והיה ממשיך לדרכו ולכוונו לרגעים בקנה רובהו. הגיעו לשער חצר המסגד שעל מפתנו נצב הייל ובידו רובה מכוון. המשופם אמר לו מלים מספר והלך. הזקיף דחף את דאוד פנימה. לתוך החצר שהיתה גדושה ומלאה עשרות מאנשי כפרו ואחרים. השבויים היו רובצים כנוסים על אדמת החצר הנוקשה. נכבדים באי-בימים. עטורי זקנים ובעלי-גוף. והם היו קבוצה בפני עצמה. שהאחרים רחוק ממנה מרחק של כבוד. מסביבם היו פזורים הצעירים יותר מבני המקום. ובהם אחדים מהלוחמים הזרים. שהשתדלו להטמע בתוכם ולהדמות להם. הילדים היו בשוליה של קבוצת הגברים. בסמוך לנשים. על כל אלה נצב הזקיף האחד אשר בשער.

דאוד הלך והצטרף אל הילדים ועד מהרה, בשו פניו אותה ארשת שהיתה נסוכה על פני כולם. מעין מוגיה של צפיה אדישה וזוממת עם מועקת לב מכבירה. בין המצויים כאן לא היה איש מבני משפחתו וכל השאר, ואף חבריו. היו עתה כמתנכרים זה לזה ושקועים איש איש בעולמו אשר נתמוטט עליו. מדי פעם בפעם הביט אי-מי מתחת לגבותיו אל הכידון הנטוי עליהם. ובנוע הזקיף הסיס ראשו מיד לעבר אחר והרכינו מטה. מר המות ריחף על ראשי הרובצים בחצר.

שעת הצהרים הגיעה. ועדיין לא הרגום. לתמהונם הוכנס לחצר עביט גדול מלא מי באר חיים. הילדים נצטוו לשתות ממנו לראשונה. לפני הנכבדים ולפני המבוגרים, ואחריהם הנשים. הזקיף החלף ועתה נצב בשער נער נמוך ודק, כהה עור. בעל עינים גדולות ויפות. נער זה ידע את שפתם היטב, ואם כי דבר בניב שלא כשלהם. הבינהו כולם והאזינו בתשומת לב לשיחה שהתפתחה בינו לבין אלה מהרובצים בקרבנו.

„איך תפסוך?“ שאל בחור אחד. מן הלוחמים הזרים.
„ישן הייתי. אדוני, ואתערור לשמע הקילות. איש שלום הנני מעודי ורחוק מכל מלחמה. לכן נשאתי רגלי ואברח. למען ארחק מכל תגלה ושפיות דמים, אדוני. עודני רץ והנה אנשים לפני. לרעתך

עורבים רעבים. הן הלכו וקרבו. נושאות עמן את כל אותם הדברים האיומים אשר סופרו על היהודי ומעשיהם. בבת-אחת נפוצו הבורחים לכל עבר. גמל משתולל בעט בירכו של דאוד ועוררו מפי-הברכיים שתקפו ושיתקו. הוא קפץ ונתלה בענף נמוך של אלה חסונה. שבקצה הסמטה וקנה לו ישיבה בין עפאיה. מכאן היה עד לכיבושו של הכפר. זרם הנמלטים נעלם והיה כלא היה. עתה היתה הדממה מרובה מן הרעש. לא נשמע אלא משק נעליים מסומרות על אבני הסמטות. קולות יריה בודדים, הבטות בדלתות וקולות נפץ עמומים מפנים החדרים. הקריאות נמשכו, אלא שהיו רגועות יותר וניטלה מהן אותה חריפות. השמש עמדה לצאת בכל רגע, ובדמדומי הבוקר ראה אותם לראשונה — שלושה מהם. קובעי פלדה היו להם ורובים מכודנים. הם הופיעו במעלה הסמטה ונעצרו שם, סוקרים את המורד. פרה כחושה נתקה עצמה מעל גדר חמר והחלה עולה כלפיהם. למראיה החלו העומדים לשוחח. נשמע גם קול צחוק, ולפתע רעמה יריה מעברם והפרה נגחה במצחה בקרקע. נפלה על צדה. פרפרה מעט ברגליה וגוועה. השלושה סבו על עקבותיהם ופנו לאטם כלעומת שבאו.

נגוהות אורי-אדומים שהופיעו מעבר לרכס בשרו את עלות השחר. דאוד מהר לדחוק את עצמו למעמקי העפאים ונצמד שם אל ענף מוצק שהסתעף כלפי מעלה. בתוך כך פרפר בו יצרו והסיתו לנטוש את מחבואו ולנסות מזלו בבריחה. עניו הכמהות הביטו מזרחה, אל העבר שמה נשאו רגליהם בני כפרו. אך למראה קצת מן היהוד אשר נצבו על הרכס נסתם הגולל על תקוותו האחרונה והוא יש יאוש גומל והולך בלבו. כחיה היה. שנפלה בפה ואין מנוס לה.

קרני השמש השתברו על קובעי הפלדה וכידוני הרובים של היהוד שעל הרכס, וקולות היריה שנשמעו כפעם בפעם מכל פינות הכפר הלכו ודלדלו. עדות יונים היו פורחות בבהלה לשמען וחזרות וחזרות על גג אחר. מכונית הופיעה בעקל הדרך העולה מהשפלה והיא גדושה חיילים המושים שקול שירה בוקע מפיהם. במעלה הסימטא תזרו ונצבו שלושה יהודי. אחד נשען ברישול רב אל הקיר הסמוך לו ושני האחרים פנו אל דלת החצר הראשונה. נעולה היתה. הם טפלו בה זמן-מה, אך לשוא. אז פרצה בכמה בעיטות נאמנות וחדרו פנימה. לאחר רגע יצאו החוצה, רוביהם על כתפיהם, ובכל אחת מידיהם תרנגולת מקרקרת. כבוש הכפר הושלם.

הוא נתגלה כשלאחר כמה שעות משעשתה השמש כשליש דרכה ברקיע. נתקהלו כמה מהם מסביב לגיית הפרה המתה והחלו פושטים את עורה. הוא סקר אותם בלי נוע, עד שאחד רם-קומה מהם, שהתנהג ודבר כמפקדם, סיים את הוראותיו וישב לנוח בצל האלה. הוא הסיר את קובע הפלדה מעל ראשו האדמוני, וסמך את גולגולתו אל הגווע. אז נפגשו מבטיהם ורגע הביטו בדומיה זה בזה.

לפתע התפשט חיוך רחב על פניו הסגלגלים של הלו. העטורים סבך שער וזקן אדומים. הוא הניח את נשקו על אבן בקרבנו ומבלי קום ממקומו רמו לו באצבעו שיירד אליו. פניו היו צעירים ביותר ועיניו מבודדות, אך דאוד המשיך להביט בו. טולו זיעה קרה ותחושת חוסר אונים. האצבע למטה המשיכה להתכופף ולהתישר, מצווה עליו לרדת מטה. הוא החל לרדת כאילו כפאו שד, הגיע אל הענף הנמוך וצנח על האדמה. בעורו יושב, כשרגליו פשוטות במפושק, היתה קומת האדמוני גבוהה מדאוד הנצב לפניו. הוא קרא משהו אל חבריו המטפלים בפרה. הצביע על דאוד, על העץ, ושוב על דאוד. הם חננו אותו במבט קצר ואדיש. אחדים מהם אמרו מלים מספר לאדמוני, וכולם פגנו והמשיכו בעיסוקם הקודם. כולם היו צעירים ביותר. נערים היו.

„מה שמך?“ שאלו האדמוני בערבית.

„דאוד אבן-מחמוד“, ענה בחפזו.

„ומה שלומך?“ המשיך האדמוני לשאול, ופניו מרצינות.

„השבח לאלוהים“ אמר דאוד.

„שבע רצון?“ שאל חוקרו.

„השבח לאלוהים“, ענה דאוד.

האדמוני גרד את פדחתו. פניו מפיקים עיון רב. עיניו הביטו בדאוד במבוכה. פיו מלמל בהסוס רב מספר הברות, ובארשת צפיה על פניו חכה לתשובתו של דאוד.

אולם דאוד שתק.

שוב חזר האדמוני על אותן ההברות, בהדגישו כל אחת מהן. בראותו כי דאוד ממשיך להחשות, חזר וגרד את פדחתו. מהרהר.

פתאום ארוז פניו.

„רב תדוות“, אמר, מביט בדאוד בתקווה רבה.

דאוד לא ידע מה לענות לו, לכן חיך עגומות. האדמוני קבל את החיך בשביעות רצון אשר נכרה בפניו. אולם עם זאת דומה היה כי חזל כבר למצוא ענין בדאוד. והמבט אשר תלה בו עתה היה

א ר י ח ד ש ה

עלות באירון לפיליפינים. תמיד היינו ידידי הפיליפינים ועמדנו לימינם במלחמתם לעצמאות. יש שם גם קהילה יהודית קטנה מלאה געגועים משיחיים.

מצב משונה, הזקנים גוססים חמשים שנה ממחלת השעלת והילדים מתים מהסתיידות העורקים, מסכנים, עשו היסטוריה.

בכל ערב אפשר ללכת לשני סרטי קולנוע. רואים את העולם. אקדחים. סכינים. מכות. אהבה. רגול. בכלל. ישנם מקומות בהם יכול אדם לחיות בדה. יש מדבילות, יש יערות. הולכים עם גרון, חוטבים עצים ובונים סוכה. משליכים חכה בנהר ודגם דגים. (אין שם יערות של הקרן הקיימת ואין ברכות לגידול דגים). על הכתף מתנדנד וינצ'סטר, יורים בצפרים ובארנבות. פעם בשנה, עם הפשרת השלגים, נוסעים לדאוסטון-סיטי ומשחזים את הגרון. בדרך הורגים שלושים אינדיאנים וארבעה פוחחים שנסו לגנוב את הזהב. אחר כך נוסעים לפריס ומתעלסים עם הונוות. זה לא כמו אצלנו פוגשים שם את החברים מהמולדת ומדברים קצת עברית. לוקחים אירון טרנסאטלנטי וחוזרים מהר ל"קופוקבאנה", קסאווה קומט מנגן עם תזמרתו, ומהכיס מציץ הכלב הקטן, תיקרתיקו. נוסעים לדרום אמריקה, לובשים סומבררו ועושים מהפכה. שם מותר לעשות מהפכות. עובדים בנמל, באניות, בבית מלון. קונים זהב. מוכרים נשים ונשק. הולכים לעבוד אצל האכרים ושוכבים עם בנותיהם. נוסעים לאיי הדרום. איכלים בננות וקוקוס ועושים חיים. מלמדים את התוכים לשיר. "ארצנו הקטנטונת" ואת הקופים להצדיע. אף אחד לא שואל אותך מי אתה ומי בק ממך ולא נותנים עצות ולא מתגאים בכך. ויש מקום. אף אחד לא חוקע את הישבן שלו לפרצוף שלך. ואין שום ענינים עם היסטוריה.

בכלל. השתנית מאד בזמן האחרון. אתה לא אתה. חבל היית בחור טוב. אנחנו בונים ארץ חדשה. הכל כאן חדש. אפילו השמש.

נערה היתה יכולה לעזור הרבה. היית מתחיל להבין שהדאגות הקטנות, דאגות היום-יום האפור, הנהן היוצרות את הדברים הגדולים. בחור צעיר כמוך מוכרח להתחיל לחשוב על דאגות קטנות. תמצא נערה, תתנחם בחיקה ותתחנן. אביה ישיג לך דירה מרוהטת. מה אתה יודע על אהבה, האם אהבת מימך ?

בלילה אפשר לצאת מבית הקפה אל הרחוב. גשם יורד, רוח, ערפל. להסתובב בגשם בסמטאות החשכות, לבדך. סמטאות ירושלים, בתי אבן קודרים. לבדך. להקיף את העיר תשע פעמים. לפגוש בדרך חתול רטוב ומילל ולהטיל בו אבן. ללכת לישון. ליל מנוחה.

תשומת לבו למראה ההרים שמסביב לכפר. אחר פנה והצביע על מוסה. בחור צעיר ממשפחת המוכתר.
"הטוב המרעה השנה?" שאל אותו.
"השבח לאלוהים", ענה מוסה.

"מקום יפה הוא מקומכם, איררו נעים, אנחנו נקים פה ישוב ונפרה את האדמה בשיטות חדשות. צריך לעזק את האבנים. ולשתול עצים על מורדות ההרים".

"נכונים דברייך, האדון", השיב מוסה.
"אתם הערבים אינכם מסוגלים לעשות זאת. אינכם מסוגלים להתארגן ולפעול ביחד כמונו. גם הפעם, לולא הייתם שומרים איש על ביתו ורכושו בלבד כי אם מקימים עמדות מסביב לכל הכפר ומקיימים הגנה כללית על המקום. לא היינו כובשים אותו בקלות כה רבה", הסביר השחרחר.

"מובן, האדון", אמר מוסה.
"סכלים הייתם בצאתכם להלחם בנו. יכולתם להיות עמנו בשלום ובשלווה ואנו היינו מלמדים אתכם לעבוד את האדמה במכונות".

"האנגלים אשמים", אמר מוסה. "בני הכלבים..."
פני היהודי אוררו לדבריו. "כן דברת. האנגלים המקוללים היו בעוכרנו. הן עמים אלים אנחנו. ידוע: יצחק וישמעאל בניו לאב אחד הם. וזהו מכורתכם ומכורתנו."

"ארורים האנגלים. בני הכלבה יחרב ביתם. ערות אמם..."
פתח מוסה בהתלהבות ומיד החרו אחריו היושבים סביבו ואחריהם אחרים. רחוקים יותר, וכולם שפכו קיתונ של חרפות על האנגלים. הם גילו את סדרו של המפתח ללבם של היהוד. מצב הרוחות השתפר ויראת היהוד שככה מעט. היא כמעט פגה כליל כשספר להם השחרחר

אפולו הסתכל בשעונו ונגש להשקות את הסוסים. לאחר שגמעו די צרכם מהנקטר וזררו מחמת הצנה טפח על צואריהם בחבה והחל במעשה הרתמה. משעמדו הסוסים רתומים למרכבה טפס וקפץ בזריות אל המושב. מרכבה ישנה קצת, חשב, אך בכל זאת ראוייה עדיין לשימוש. ושוב יצא אפולו למסעו היומי במרכבת השמש. ויום חדש בא לעולם.
יום חדש.

בוקר. להתמתח. לפהק. תוקעים סיגריה בפה. על הקיר תלויה סיסמה: "הזמנים משתנים עם הזמן". תמונה של הרצל. מה אפשר לעשות היום ולשם מה. לטלפן אל כמה אנשים, להיות עסוק. להגיד להם שנהיה בשעה 2.00 בקפה "קדימה" כדי לקבוע ראיון למחרתיים בשעה 2.05 בקפה "קדימה". לאכול ארוחת בוקר. לדפדף בעתונים. לשתות כוס קפה. לצחצח את הנעלים. להסתפר. להסתכל בחנויות הספרים. אולי הגיע ספר חדש? לתפוס מישהו ולאמר לו: הי, לאן אתה ממחר, בוא נשב קצת, נשתה קפה. אין דבר, על חשבוני. בחייך, אל תרוץ. להגיד לידי שפגשת את גיגי הוא בקש למסור לביני שזני לא יוכל לגשת מחר אל קיקי. האה, חיי הסטודנטים העליזים בירושלים, שהיתה ותהיה בירתנו.

אין את מי לשנוא. אין את מי לאהוב. כולם כל כך צודקים. אולי לטפט לגזוזטרה ולהטיל בקבוק מולוטוב באיוז מכונית הדורה (משורין של האויב). למה גרשנו את האנגלים.
בצהרים אפשר ללכת לאכול חומס ופלאפל במסעדה המזרחית. לחשוב על המלחמה הבאה ולעשות חשבון כמה זמן נשאר לחיות. רק מטומטמים חושבים איך להסתדר בחיים, לשאת אשה ולהצביע בכל עשר שנים בבחירות.

אפשר היה להבין הכל ולסלוח הכל, חוץ מדבר אחד: מדוע כל הבהמות הללו רוצות שתחייך? מדוע נועמים פניך, בוגד. אויב החברה מספר אחד. אחת, שתיים, שלש: אתה מחייך או לא? ודוקא אתה, אתה שנלחמת פה... נפלת שם... לכל קריאה... אנחנו בונים ארץ חדשה. מדן ועד אילת מתנגנת הלמות פטישים. טרטור מנועים, שירת המחור. היכן מקומך במערכת הבנין והיצירה?
לעזאזל, איך אפשר להגיע לחוץ לארץ, יש שם כבישים באורך של אלפי קילומטרים. אף פעם לא ראיתי אלפי קילומטרים. בכלל, אין בעולם אלפי קילומטרים, זוהי תעמולה.

יש שם בתים גבוהים. ערים גדולות. אני מכיר את כל העולם, אז רח העולם. קראתי הרבה ספרים. אולי להתחפש לציוני ולעלות על אהת מאסדות הנחיתה הציוניות, לאמריקה. להתקפל בתוך שק של דואר ול-

ברך והרימותי ידיים ואשביעם בשם אלוהים לבל יעשו לי כל רע..."

"מספיק?" צוה עליו השחרחר.
"כן, האדון", אמר הלוחם בכניעה.
"אתה, הזקן! התדע שנותיך?" פנה השחרחר אל נכבד אחד.
אברחסן היה זה, רם ועשיר בכפרו.
"האדע, אדוני? אולי ששים ואולי תשעים ואולי יותר ממאה. זקנתי מאד".

"איך נראה זקן כל-כך", אמר השחרחר. "בדיקת שער היתה קובעת בודאי שכן שבעים-יחמש אתה".
"כן, אדוני", ענה אברחסן.
"ובני משפחתך עמך הנם, כאן?"

"אינם כאן, אדוני. ברחו להם, אך אני גשארתי, יען כי ידעתי טוב לבם ורחמיהם של היהוד. אנשים טובים אתם, לא תעשו כל רע. צדיקים אתם, אצילים הנכם!"
"כזב", הפסיקו השחרחר, "לא מרצונך נשארתי. חלש ושמן היית ופגרת אחרי בני משפחתך הצעירים אשר עזבוך לאנחות. כאלה אתם, הערבים!"

"רחומים אתם ומחוננים..." פתח הנכבד, הפחד רועד בקולו.
"לא כמותכם. אונסי הנשים וקוטלי הטף!" אמר השחרחר
בכוח.

עם שנשלחו מלים אלו לחלל החצר הורכנו ראשי המאוינים שנית והחשש התגנב שנית ללב. הלוחמים הזרים השעו מבטם לכל תתקלנה עיניהם בעיני הזקיף. אברחסן היה כרטט כולו ופיו מלמל בלחש אמרות תחנונים. נכבדים אחרים נצטרפו אליו. ממלמלים אף הם.

אלא שמאומה לא ארע. שומרם שתק שתיקה קלה, מפנה את

עברים ממוצא לא יהודי

ש.ב. אלף.
י"ד תר"ח
ראיון

רבים לא ידועה למדי העובדה כי כיום הזה כבר מצויים בצבור העברי מאות רבות, ואולי כמה אלפים, בני הדת הנוצרית, או בני מוצא נוצרי (וכן בני מוצאים אחרים לא-יהודיים). ואין המדובר כאן בגרים או צאצאי גרים (דוגמת רא"ש שוני המושבות הותיקות בגליל התחתון, למשל), אשר התייחדו, התגירו, נמולו וכו' והתאחו בצבור העברי ע"י הדת היהודית אשר קבלו עליהם להלכה הם או אבותיהם; הכוונה היא לרבים רבים אחרים, אשר להלכה נשארו בנצרותם, ולמעשה הרי הם עברים אתאיסטים, כרוב רובה של האיכלוסיה העברית; עברים הם באשר ארצם היא ארץ העברים, לשונם — הלשון העברית, נשותיהם — מבנות הארץ, וילדיהם אינם שונים בכלום מיתר הילדים העברים.

והרי דוגמה אחת מרבות:

מבין הפליטים הרוסיים שעזבו את רוסיה בימי מלחמת האזרחים, בשלהי מלחמת העולם הראשון, נהגה בקלעה אל הארץ הקדושה משפחת נפתים רוסי, משפחת אנישקוב הכפטיסטית. הם קנו להם מושב בירושלים, וכדי להאחו בקרב האוכלוסיה הקנאית העמידו פני גרים, ואת בניהם שלחו אל בית הספר העממי שבשכונם מגוריהם. אך משנתבססו במקום ופרנסתם היתה מצויה — נגלה עד מהרה כי נוצרים אדוקים שומרי דת המה, הם נתערו בתוך הצבור העברי, אף הלשון העברית כבר היתה שגורה בפייהם, אך את הבנים אמרו לחנך על ברכי הנצרות, והעבירו אל מוסדות החינוך של המיסיון.

אפס הבנים שגדלו בסביבה עברית ושחקו עם

השפעה

„אבל, כלום לא נוכל במקרה כזה לבקש כי העדה היהודית החזקה באפריקה הדרומית, שיש ראל חייבת לה כל כך הרבה, תסיל את משקלה להתאמץ ולהשפיע על מדיניותה של המדינה היהודית?“

והי התשובה שהשיב „די בירגרי, בטאון הלאר באיים באפריקה הדרומית לדבריו של מזכיר ועד שליחיהקההולות היהודיות בארץ היא: „חשוב שדעת הקהל (פיהודית כבלתייהודית) תבין ברור כי יהודי הארץ הזאת, בתורת קבוצ, אין להחזיק בשום פנים אחרים לקוי המדיניות בין-הלאומית שתנקוט ישראל.“

הדברים נאמרו מחשש שמא תנקוט ישראל בארץ עמדה נגד ברית-אפריקה הדרומית ובענין הישוב ההודי באותה מדינה.

מתמטיקה צבאית

יצא הרמטכ"ל בנאום חזון מרטיט ניאמר כי פרושה לו מתמטיקה צבאית. יתיה זה מין חנוף חדש לקראת הפסקה עדיף לאין צורך על כל ערכי הציורה. אשר על כן נתנו פה שאלות מספר למדגמה של השטות בהן המדבר.

1.

בשנתיים קלטנו ארבע מאות אלף לאות עצמאות וכפוש גרשנו עמש-מאות אלף בני-קלב ויקב הקכוש הקטוש. דמה לגרש אל מדבר וציון למען נקלט עוד מיליון?

2.

רמין ממצע מחסל עז-תם עמשה ערכים בני תשחרת. כמה ילדים פעוטים בני יום תחסל באותה המסרת? (ונוכר כי שטחו של ילדון בן-הגר הוא כשליש משטחי של ערבי מבגרי?)

3.

למפרי יש ארבע-מאות טנקים בצרף. אשר לאויבו — הם יהיו, מי ימן! ששב את הזמן ואת ארץ הדרך נגוס פה הנק מפניו של הסטן. ששב כמה טנקים תצרף הקשימה של רתוק, רכוף, אגוף, חסימה. לפי המודד של סטן ונרת. לטנקים צשרת.

4.

מלקמה היא דבר מספטי רב-הגר. פרושים פה דיוק קפדנות נסדר. על כן יחשב התלמיד בפרוטרוט ששטחם של קברים ופתי קברות. יקבר את מספר הנכים — ינפה זאת — אשר יצסקו ביצור של פרוטות. יחשב פצוים, אבדות ומות בשטות יצילו, נהוגות, מסקמות. אז יגדל ויתנה מחושבן עד גלי בי יתנה גם סיל קצין. זה גדאי!

נמרוד

עברית או אידיש?

(*) כשניתנה בכנוס „האחד העולם“ רשות הדבור לא הרצפלה, שאל: „לדבר עברית או אידיש?“ העיר אחד החברים: „דבר ככל שתדבר, שהרי העברית שלך היא אידיש והאידיש שלך היא עברית.“

„דבר“, 13.4.50.

(ג.א.) אורחנו היקר, גדול משוררי האידיש בדורנו — ה. לייבוויק, שירתו היא עברית גם אם היא כתובה באידיש. „מצריב“, 14.4.50.

יתר הילד-ם, — בגרו, הסבו שמם לעברית. ויהיו ככל חבריהם, אנשים עברים בלתי דתיים.

בתצלום — אחד האחים, אריה אנשי, כבן ארבעים כיום הזה, זהו בחור כארונים, עשוי לבלי חת ורב פעלים, היה מחלוצי התחבורה העברית ומפעילי „הגנה“. בפרוץ מלחמת העולם השניה היה מראשוני המתגייסים לבריגדה, בהאמינו כי בכך ממלא הוא את חובתו למולדתו. ברכבו על אופנוע בקיום הראשונים של חזית אפריקה — עלה על מוקש; נכה-מלחמה חזר מן המערכה.

אכן, לא איש כמוהו ישב בהבוק ידים ויצפה לתמיכה. בשש האצבעות שנתרו לו, בהזמם, ללא קרנות כלשהן, יסד ברמת-גן מוסך מדרגני משוכלל, שהיה בבחינת חידוש בגוש דן כולו, ועסקיו פרוצו ופרחו.

אך בהחל המלחמה על מדינת-ישראל נחלץ שוב בין הראשונים; על אף נכותו התגייס לצבא ההגנה, ומת-רב היה מפח נפשו כאשר נפסל על ידי ועדה רפואית ושוחרר.

עתה הוא מנהל בית ספר גדול לנהגות, הרא- שון בגוש דן, אף הוא מיסודו של אנשי. בנו המתחנך בבית-הספר העממי ברמת-גן — הריהו כמובן צבר מובהק לכל דבר.

כה לחי, אריה אנשי, ולאנושים ולכל דמיהם — יישר כוח!

צבי הור

מתקבלת החתימה על (שש) החוברות הבאות של „אלף“. את דמי החתימה, 450 פרוטה, יש לשלוח בהמחאת-דואר או בוליים ע"פ הכתובת:

מערכת „אלף“, דפוס מל"ן, הלל הזקן 6, ת"א, או: „אלף“, ת. ד. 448, ת"א.

המעונין בגליון הקודם של „אלף“ ישלח ע"פ אחת הכתובות הנ"ל בוליים בסכום 80 פר., המבקש איזה מארבעת הגליונות שקחמו לו ישלח בוליים בסכום 60 פר. לכל גליון.

בירושלים אפשר להתקשר אל „אלף“ ע"פ הכתובת: א. אמיר, המושבה היוונית, בית 37.

העורך: א. אמיר

המול: א. י. סופר

נדפס בדפוס מל"ן בע"מ